



Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Sociální sítě jako součást života mladé generace

Bakalářská práce

Studijní program:
REHABILITACE

Autor: Barbora Pěkníková

Vedoucí práce: Mgr. Hana Francová, Ph.D.

České Budějovice 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem Sociální sítě jako součást života mladé generace jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské/diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3.5. 2017

.....

Pěkníková Barbora

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Haně Francové Ph.D. za pomoc, odborné vedení a rady při tvorbě mé práce. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Olze Dvořáčkové za pomoc při statistickém zpracování dotazníků a dat. Poděkování patří také mým nejbližším, kteří mě nejen ve studiu, ale i v životě vždy podporovali a byli mi oporou.

Sociální sítě jako součást života mladé generace

Abstrakt

Tato práce se zabývá sociálními sítěmi a tím, jak je využívají mladiství ve svém běžném životě. Hlavním cílem práce je identifikovat silné a slabé stránky komunikace na sociálních sítích z pohledu jejich uživatelů. Prvním dílčím cílem je zmapovat faktory ovlivňující užívání sociálních sítí. Druhým dílčím cílem je zjistit, jak uživatelé sociálních sítí vnímají potřebu ochrany svého soukromí.

V teoretické části je vymezen pojem sociální síť, popsány funkce sociálních sítí a také jednotlivé typy. Dále je popsána samotná komunikace na sociálních sítích a její pozitiva a negativa. V další části se zabývám riziky, která jsou spojena s užíváním těchto sítí a také preventivními programy, které u nás existují. Popsána je také možnost ochrany dat a soukromí. Jelikož je práce zaměřená na mladistvé, je zde popsáno vývojové období adolescence.

Praktická část práce popisuje samotný výzkum – cíle a hypotézy, metodologii a vlastní výsledky. Ke zjišťování informací byl použit kvantitativní výzkum, metoda dotazování a technika dotazníku. Výběrový soubor tvořili studenti středních škol, konkrétně Střední zdravotnické školy v Táboře a Střední průmyslové školy stojní a stavební v Táboře. Výsledky výzkumu ukázaly, že 98,5 % respondentů sociální sítě využívá. Průměrný věk respondentů byl 18 let. Nejčastěji tyto sítě využívají z důvodu kontaktu s přáteli a k získání informací. Jako silnou stránku komunikace vidí to, že přes ně lze rychle a téměř bezplatně komunikovat a také to, že lze komunikovat se vzdálenými přáteli. Naopak jako slabou stránku vidí šikanu, kyberšikanu a snadné zneužití. Anonymitu na sociálních sítích vidí většina pozitivně, čímž se potvrdila i hypotéza. Ve většině případů si také uživatelé snaží chránit své soukromí.

Výsledky mohou sloužit jako studijní materiál nebo jako podklad k prevenci rizik užívání sociálních sítí.

Klíčová slova

sociální síť; adolescence; anonymita; ochrana dat; komunikace

Social Networking Sites as a Part of the Young Generation's Life

Abstract

The presented thesis deals with social networking sites and the way teenagers use them in everyday life. The main goal of the thesis is to identify the strong and the weak points of communication via social networking sites from the perspective of their users. The first aim is to chart the factors influencing the usage of social networking sites. The second aim is to ascertain how users of social networking sites perceive the need for protecting their privacy.

The theoretical part of the thesis defines the term social networking site, describes functions and types of social networking sites. Furthermore, communication via social networking sites is described together with its positives and negatives. The subsequent part deals with the dangers connected with using these sites as well as preventive programmes existing in our country. The possibilities of data and privacy protection are also described. Since the thesis is focused on teenagers, the developmental stage of adolescence is described as well.

The practical part describes the research itself – goals and hypotheses, methodology and results. Quantitative research and questionnaire survey were used for gathering the data. The control sample was composed of secondary school students, specifically from the Secondary Medical School and the Technical Secondary School of Engineering in Tábor. The results of the research have shown that 98.5 % of respondents use social networking sites. The average age of the respondents was 18 years. Most frequently, they use these sites to stay in contact with their friends and to acquire information. The strong points of the communication for them are being able to communicate quickly, almost free of charge and the opportunity to communicate with remotely placed friends. Contrarily, they regard bullying, cyber-bullying and easy abuse as its weak points. The majority consider anonymity on social networking sites positive, which has confirmed the hypothesis. In most cases, the users endeavour to protect their privacy.

The results may serve as a study material or as a basis for prevention of dangers connected with using social networking sites.

Key words

social networking site; adolescence; anonymity; data protection; communication

Obsah

ÚVOD.....	7
1 SOUČASNÝ STAV	8
1.1 Historie internetu a sociálních sítí.....	8
1.2 Sociální sítě	9
1.2.1 Druhy sociálních sítí.....	10
1.2.2 Funkce sociálních sítí	12
1.3 Internetová komunikace	14
1.3.1 Pozitiva a negativa online komunikace	15
1.4 Rizika užívání sociálních sítí	18
1.4.1 Prevence a ochrana soukromí uživatelů sociálních sítí	20
1.5 Období adolescence	23
1.5.1 Sociální vývoj adolescenta	24
1.5.2 Vztahy mezi vrstevníky	25
2 CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY	27
2.1 Cíl práce	27
2.2 Hypotézy	27
3 METODIKA	28
3.1 Použitá metodika.....	28
3.2 Sestavení dotazníku.....	29
3.3 Charakteristika výzkumného souboru.....	29
3.4 Metoda vyhodnocování dat	29
4 VÝSLEDKY	30
5 DISKUZE	43
6 ZÁVĚR.....	49
7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	51
8 PŘÍLOHY	57

ÚVOD

„Obávám se dne, kdy technologie bude předčít naše mezilidské vztahy. Na světě potom bude generace idiotů.“

– Albert Einstein

V dnešní době jsou sociální sítě velkým fenoménem a ovlivňují jak mladistvé, tak dospělé. I zmiňovaný výrok Alberta Einsteina vypovídá o dnešním světě, kdy lidé místo komunikace mezi sebou a setkáváním se, raději sedí doma a komunikují skrze moderní informační technologie – sociální sítě. Což může vést k určité sociální degradaci, snížení schopnosti komunikovat s lidmi. Na druhou stranu jsou tyto technologie výhodou, kdy můžeme komunikovat s někým, kdo je na druhé straně světa. A stejně tak jako se můžeme rychle dozvědět informace, tak můžou být snadno zneužity, jak proti jednotlivci, tak proti větší části populace. Téma mé bakalářské práce jsem si vybrala z důvodu jeho aktuálnosti. Cílem je zjistit jak tyto sítě a komunikace přes ně ovlivňuje mladistvé, k čemu je nejčastěji využívají a jak se zajímají o to, co o sobě sdělí, poskytnou. Domnívám se, že právě mladiství jsou nejvíce zastoupenou skupinou, která tyto sítě využívá a komunikuje přes ně.

V teoretické části jsem vymezila pojem sociální síť, jejich funkce a také jednotlivé typy často používaných sociálních sítí. Další oblastí, na kterou jsem se zaměřila, je samotná komunikace na těchto sítích. Jsou zde popsána její pozitiva i negativa. S užíváním sociálních sítí jsou spojená i rizika, která jsou v práci taktéž popsána a jsou zde zmíněny i preventivní programy, které s touto problematikou souvisejí. Svou práci jsem zaměřila na konkrétní část populace, a to na dospívající. V závěru teoretické části je tedy vymezeno období adolescence a s ním spojená témata.

Cílem bylo zjistit silné a slabé stránky komunikace na sociálních sítích z pohledu jejich uživatelů. Důvody proč mladiství užívají sociální sítě a jak vnímají ochranu svých dat a soukromí. Jako je například kontakt s přáteli, získávání informací nebo sdílení fotek a zážitků. Bakalářská práce se zabývá otázkou, zda respondenti upřednostňují svou ochranu nebo se o toto téma ani tolik nezajímají.

Užitečnost tématu vidím hlavně v zamyšlení se nad danou problematikou a také v práci s dětmi a mladistvými. Můžeme je informovat o výhodách, ale i rizicích, se kterými se zde mohou setkat. Velký přínos shledávám v preventivních programech různých organizací.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Historie internetu a sociálních sítí

Na úvod této kapitoly bude popsána historie internetu obecně a co to internet vlastně je. Jelikož jsou sociální sítě právě díky internetu dnešním fenoménem, myslím, že je důležité tento pojem zmínit.

Šmahaj (2014) popisuje internet jako globální síť, k jejímuž rozšíření došlo zejména rozvojem moderních informačních technologií. Dále uvádí, že v dnešní době je asi 52 % evropské populace online a že děti ve věku 6-17 let užívají internet častěji, než je evropský průměr. Autor zmiňuje, že tato síť je velkým pomocníkem, zdrojem zábavy, ale také místo trestné činnosti. Šmahaj (2014) uvádí, že internet propojuje lokální počítačové sítě a také poskytuje různé služby, například webové stránky, sociální sítě nebo různé vyhledávače. Dále poskytuje přístup k informacím v podobě písemného, obrazového či audiologického obsahu. Horská, Lásková, Ptáček (2010) popisují historii internetu – tento popis bude zmíněn v následujícím odstavci. Prvotně byla internetová síť zřízena pro vojenské účely, pomocí čtyř počítačů. V roce 1973 se zrodil skutečný internet, kdy byl formulován jeho základní jazyk. Čím více počítačů se prodávalo, tím více se internetová síť rozšiřovala. Hovoří se o tom, že momentálně je v naší zemi doba internetová. Hulanová (2012) popisuje vznik internetu u nás. Uvádí, že počátkem roku 1990 se u nás začínají objevovat první zmínky o internetu. V této době bylo připojení prováděno pomocí veřejné telefonní sítě. Dále uvádí, že oficiální připojení proběhlo roku 1992 na pražském ČVUT.

Dle Bornové (2011) zde byly první náznaky sociálních sítí již v 90. letech. Jednalo se o projekty studentů, kteří pomocí nich komunikovali s ostatními studenty a také s rodinou. Autorka uvádí, že mezi první sociální sítě můžeme zařadit například ixdegrees.com či theGlobe.com. V roce 2002 vznikla síť jménem Friendster.com, která umožňovala reálné propojení osob na internetu. Jako další byla v roce 2003 vytvořena stránka Myspace.com, ta jako první podpořila internetový marketing. Dle Bornové (2011) následovaly spousty další sociálních sítí. Neznámější z nich je Facebook či LinkedIn, která podporuje trh práce – zaměstnanost, vzdělávání. Za nejmladší sociální síť můžeme považovat Google+ (Bornová, 2011).

1.2 Sociální síť

Kohout (2016b, s. 40) definuje sociální síť jako „*online službu, která na základě registrace umožní vytvořit profil uživatele, pod kterým lze tuto službu využívat zejména ke komunikaci, sdílení informací, fotografií, videa atd. s dalšími registrovanými uživateli.*“

Sociální síť je definována jako soubor sociálních aktérů nebo členů, kteří jsou spojeni jedním nebo více vztahy, tyto členové jsou obvykle jednotlivci, skupiny či organizace nebo také obecně blogy, webové stránky, e-maily, články v časopisech (Furht, 2010).

Definice sociální sítě dle Kožíška a Píseckého (2016b, s. 24) je následující: „*Je to internetová služba, která umožňuje svým členům vytvářet veřejné, uzavřené nebo i firemní profily, prezentace, diskuzní fóra, a nabízí prostor pro sdílení fotografií, videí, obsahu a dalších aktivit.*“ Dále autoři zmiňují, že většina obsahu těchto sociálních sítí vzniká na podkladě jejich uživatelů a nejčastějšími typy jsou sociální sítě s tematickými skupinami nebo diskuzní fóra.

Díky moderním a mobilním informačním technologiím se dnes sociální sítě rychle rozšiřují a umožňují tak snadnější komunikaci (Kim, Lee, Sung, Choi, 2016). Dále autoři uvádějí, že uživatelé zde spravují a aktualizují svůj profil a strategicky tak budují svou identitu.

Důležitým termínem spjatým se sociálními sítěmi je kyberprostor. Hulanová (2012) definuje tento termín jako prostor, který je otevřen při vstupu do online prostředí za pomoci internetových sítí. Autorka uvádí, že se jedná o virtuální svět, který je vytvářen moderními komunikačními technologiemi. V tomto prostoru se také mění chování lidí, jejich vztahy, vnímání druhých, ale i sebe sama. Šmahaj (2014) popisuje dle psychologa Sulera specifika a psychologické aspekty tohoto prostoru. Jsou to tyto následující specifika:

- **Snížená percepce:** Díky kamerám, mikrofonom a různých aplikací, lze komunikovat s druhými pomocí moderních komunikačních technologií, avšak kyberprostor neumožňuje sdílet chuť, čich nebo hmat.
- **Písemný projev:** Je to asi nejvyužívanější projev v online komunikaci – posílají se e-maily, SMS nebo chatujeme s přáteli. Díky písemné komunikaci si vytváříme vlastní identitu, a to jak dle skutečnosti, tak i takovou, která neodpovídá té skutečné.
- **Flexibilita identit:** Vytvářením různých identit je jejich uživatelé mohou využívat jak pozitivně, kdy otevřeně hovoří o svých problémech, které by

v reálném světě nedokázali naživo řešit, tak v negativním smyslu, kdy je využívají pro ventilování špatných emocí.

- **Změněné vnímání:** Patří sem pocit, kdy ve virtuálním světě lze dělat věci, které ve skutečném světě nelze – například létání, procházení zdí, ... To vše také umocňuje 3D technologie. Jedná se tedy o kreativní prostředí, kde se meze fantazii nekladou.
- **Rovnost statusu:** V kyberprostoru neexistují sociální rozdíly v podobě věku, rasy, pohlaví nebo náboženství. Jedinou překážkou těchto rozdílů je technická znalost a vybavenost uživatele a také jeho samotné myšlenky.
- **Transcendentní prostor:** Internet je celosvětový, takže je možné komunikovat odkudkoliv, kdykoliv, a to s lidmi z celého světa.
- **Časová flexibilita:** Uživatelé vnímají v kyberprostoru čas subjektivně – záleží, zda je uživatel svou činností zaujat nebo ne. Čas se v různých programech a aplikacích dá zrychlit, zpomalit nebo pozastavit.
- **Sociální mnohočetnost:** Lze zde navázat kontakty cíleně nebo náhodně například na podkladě stejných zájmů, pocitů. Tato mnohočetnost bývá často zneužívaná agresory, kteří záměrně upravují své profily, aby se přizpůsobili své oběti.
- **Možnost záznamu:** Vše, co uživatel napíše, pošle nebo vytvoří, je v digitální podobě zachováno. To umožňuje se k těmto věcem zpětně vrátit, ale také to znamená to, že co uživatel v kyberprostoru napíše nebo sdílí, se zde zachová a člověk už nemůže prakticky ovlivnit další pohyb tohoto obsahu.
- **Narušení přenosu:** Může se stát, že to, co uživatel napíše, může být smazáno, nedoručeno nebo neuloženo a může to vyvolat pocity vzteku, frustrace či stres.

1.2.1 Druhy sociálních sítí

Úplně prvotně se sociální sítě rozdělují na přímé a nepřímé (Halíková, 2016). Autorka tyto typy popisuje následovně – Přímé sociální sítě jsou služby, kde existuje určitá soudržnost mezi jejími uživateli (mají stejné zájmy). Tito lidé na sebe vzájemně působí, vytvářejí profily a prostřednictvím nich sdílejí své informace a navazují vztahy s ostatními. Zatímco nepřímé sociální sítě jsou tzv. zapůjčené služby, kde uživatel nemá viditelný profil. Patřím sem například fóra nebo blogy.

Kožíšek a Písecký (2016a) rozdělují sociální sítě na české a zahraniční. Mezi nejoblíbenější české sociální sítě patří lidé.cz, spolužáci.cz či líbímseti.cz. Výše zmínění

autoři tvrdí, že v současnosti je zájem o tyto sítě nižší z důvodu rozšíření populárních zahraničních sociálních sítí. Mezi oblíbené sociální sítě ze zahraničí můžeme zařadit Facebook, Instagram, Twitter nebo Youtube.

Bližší popis nejužívanějších sociálních sítí:

Lidé.cz

Je to seznamovací služba, která nabízí prohlížení a procházení profilů ostatních lidí a jejich případné oslovení. Je zde prostor k navazování nových vztahů, a to jak přátelských, tak i partnerských (Seznam.cz, © 1996–2016).

Spolužáci.cz

Zde můžeme najít databázi školních tříd. Třídy mohou být založeny jako současné, minulé či budoucí. Jedná se tedy buď o seznamování s novým kolektivem nebo navazování vztahů z let minulých (Seznam.cz, © 1996–2016).

Facebook

Facebook byl založen roku 2004 Markem Zuckerbergem, jakožto bývalým studentem Harvardu v Americe (Blažek, 2015). Jak uvádí Eckertová a Dočekal (2013) je to největší sociální síť na světě. Z České republiky ji používá 3,8 milionů lidí. Jejím velkým problémem u nás je to, že se jedná o zahraniční firmu, tudíž jsou všechny aktivity hodnoceny dle amerického práva. Takže řešení případných problémů bývá zdlouhavé a obtížné (Eckertová, Dočekal, 2013). Na samotné stránce Facebooku můžeme najít následující popis této sítě. „*Posláním Facebooku je poskytnout lidem moc sdílení a učinit svět otevřenější a online. Lidé používají Facebook proto, aby zůstali v kontaktu s přáteli a rodinou. Aby zjistili, co se děje ve světě, sdíleli a vyjádřili to, co je pro ně důležité* (Facebook, 2016).“

Twitter

Tato sociální síť vznikla v roce 2006 a funguje na základě tzv. mikroblogů, to znamená, že uživatelé mohou sdílet jen krátké zprávy o 140 znacích. Tato síť byla vyvinuta pro lidi na cestách, aby mohli v rychlosti sdílet své zážitky z mobilních telefonů či jiných zařízení (McCarthy, Weldon-Siviy, 2013).

Instagram

Tato služba slouží především ke sdílení fotografií, které lze upravovat různými filtry. Můžeme zde najít tzv. „hashtagy“, které slouží ke snadnějšímu vyhledávání fotek se stejným tématem (Warchar, 2015).

Youtube

Voců (2011) definuje Youtube jako portál, kde lidé mohou sdílet a sledovat videa. Na tento portál může přidávat videa kdokoli. Jedna z jeho výhod je, že uživatel, který video nahraje má možnost sledovat i ostatní videa, dále je zde možnost zpětné vazby, a to v podobě komentářů, hodnocení, a hlavně také díky statistice (Voců, 2011). Dnešním fenoménem jsou tzv. Youtuberi, což jsou lidé, kteří nahrávají na portál YouTube videa a snaží se získat co největší sledovanost publika a pokud se stanou úspěšnými, mohou si pomocí této aktivity vydělávat peníze (Holeček, 2015). Tento autor popisuje, že právě díky oblíbenosti vkládá kanál Youtube do videí uživatele reklamy a část peněz z nich získaných mu poté připadá. Také zde figurují firmy, které dávají „youtuberům“ své výrobky, aby je ve svých videích propagovali (Holeček, 2015).

1.2.2 Funkce sociálních sítí

Sociální sítě jsou využívány pro komunikaci a sebe prezentaci jejich uživatelů (Šmahel, 2014). Autor také uvádí, že na sociálních sítích jsou jednotlivé profily, které se dají propojovat s profily tzv. „přátel“. Dále je možné vytvářet různé skupiny, přidávat vlastní fotky a zároveň sledovat a komentovat fotky ostatních uživatelů a také se svými přáteli chatovat přes aplikaci zvanou Messenger (sociální síť Facebook).

Internet a sociální sítě se dají využít při vzdělávání, kdy žáci mohou komunikovat se svými učiteli a spolužáky, mohou se zúčastnit různých online kurzů a také pomocí nich mohou vyhledávat informace pro zpracování seminárních prací nebo domácích úkolů (Hulanová, 2012). Dále autorka uvádí, že internet a sociální sítě lze využít pro zábavu, což je v dnešní době nejčastější způsob trávení volného času u dětí a adolescentů. Nejvíce zastoupené jsou zde počítačové a online hry nebo sledování videí na síti Youtube. Jako nedílnou součást uvádí autorka také komunikaci přes sociální sítě, díky které se můžeme seznámit s lidmi z celého světa nebo si popovídat s kamarády nebo například bývalými spolužáky.

Psycholog Suler si položil otázku: „Co dospívající na virtuálním prostředí tolik přitahuje?“. Na základě této otázky definuje čtyři základní okruhy potřeb typické pro

adolescenci (Krčmářová, 2012). Suler (2005 In Krčmářová, 2012) popisuje tyto čtyři potřeby:

- **Objevování vlastní identity a experimentování:** Je zde prostor pro hledání odpovědí na otázky typu „kdo jsem“, „kým chci být“. Toto hledání umocňuje pocit anonymity ve virtuálním prostředí, ačkoliv je jen zdánlivý.
- **Potřeba intimity, přináležení či spolunáležení:** Pro adolescenta je důležité někam patřit, s někým sdílet své zájmy. Sociální sítě jsou prostředím, kde lze hledat lidi s podobnými zájmy a názory a zároveň někam patřit, být členem nějaké skupiny.
- **Separace od rodiny, rodičů či pečujících osob:** Díky internetu a sociálním sítím mají adolescenti pocit, že jsou mimo kontrolu rodičů a můžou tak beze strachu z kázání rodičů navazovat nové kontakty a objevovat okolní svět.
- **Ventilace frustrace:** Frustrace i vztek jsou v dospívání častými jevy a díky aplikacím, hrám a soutěžím na internetu ji mohou mladiství ventilovat.

Bartlettová (2011 In Hulanová, 2012) popisuje psychologii sociálních sítí, kdy uvádí výhody těchto sociálních sítí:

- **Sociální dovednosti:** Pro některé lidi může být interakce s druhými lidmi obtížná. Používání sociálních sítí může zlepšit jejich sociální dovednosti a může jim tak pomoci ve vzájemné interakci s druhými a umožnit tak snadnější seznamování. Na sociálních sítích lidé mohou sdílet své zážitky a zájmy, a tak získat různé pohledy na určitou věc či situaci. Toto vše mohou poté přenést do reálné komunikace a seznamování se s druhými.
- **Rozvoj technických dovedností:** Užívání internetu a sociálních sítí, hledání informací a neustálá aktualizace informačních technologií umožňuje rozvoj technických dovedností člověka. Po technické stránce jsou nejzručnější adolescenti, protože právě na internetu a sociálních sítích tráví nejvíce času.
- **Vnímání rozmanitostí:** Díky nepřehlednému množství informací dostupných na internetu mohou uživatelé rozšiřovat své obzory nebo naopak někomu předat své vědomosti. Uživatelé zde často sdílejí své životní zkušenosti, diskutují o problémech nebo se dozvídají nové pro ně užitečné informace.
- **Sociální srovnání:** Díky online světu mají lidé srovnání s ostatními, to může působit jak pozitivně, tak i negativně. Při tomto srovnávání je zde velice tenká hranice. Vždy se najde někdo, kdo bude lepší než já a naopak někdo, kdo bude

horší. Nejdůležitějším je tedy vlastní sebepojetí, které by mělo být na prvním místě před srovnáváním s ostatními.

- **Informace:** Při řešení situace, kdy si člověk neví rady, se může obrátit na někoho z internetu, který ho dovede ke správnému řešení. Je to tedy určitý druh pomoci, utvrzení nějakého názoru či tzv. pomocná ruka člověku. Díky tomu člověk může snáze dosahovat svých cílů a může se cítit jistěji.
- **Navazování vztahů:** Pro uživatele sociálních sítí je většinou navazování vztahů snadnější. Mohou díky nim poslat malý dárek, psát si spolu s druhými, a to bez velkého strachu z odmítnutí.

Rachna (2010 In Hulanová, 2012) popisuje nevýhody sociálních sítí – tyto nevýhody budou popsány v následujícím odstavci. Jednou z nevýhod je, že člověk se může stát úspěšným a populárním ve světě internetu, ale jeho společenský život po vypnutí počítače končí. Je tedy nutné, aby člověk našel rovnováhu mezi těmito dvěma světy. Dále sem patří transparentnost sociálních sítí, kdy zde zůstává zachováno mnoho informací, které uživatel poskytne, a proto je nutné zvážit, co bude zveřejňovat nebo psát. Další z nevýhod jsou online vztahy vs. vztahy reálné, kdy je také zapotřebí určitá sebekontrola, reálný pohled uživatele. A jako poslední nevýhodu uvádí Rachna (2010 In Hulanová 2012) závislost na sociálních sítích a internetu obecně.

1.3 Internetová komunikace

Formy internetové komunikace dělíme na online komunikaci a offline komunikaci (Kopecký, 2007). Online komunikace se dále dělí na:

- **Synchronní** – probíhá v reálném čase v podobě písemné, auditivní nebo v podobě videohovorů. Hlavním znakem je, že příjemce sdělení na něj reaguje okamžitě a podmínka je, aby oba uživatelé byli dostupní, tedy tzv. online.
- **Asynchronní** – je to opak synchronní komunikace, příjemce tedy nemusí reagovat ihned, ale až po určité době. Jako příklad může být e-mail nebo SMS, kdy uživatel nemusí odpověď od druhého dostat hned (Šmahaj, 2014).

Offline komunikace je taková komunikace, která probíhá mimo prostředí internetu, jako například dopis či pohled (Kopecký, 2007).

Macák (2003 In Černá a kol. 2013) uvádí, že mladiství nejčastěji touží po komunikaci se svými vrstevníky, to se v online světě děje pomocí chatů, sdílení tzv. statusů nebo přeposíláním fotek či obrázků. Ten samý autor zmiňuje, že právě období

adolescence je nejvíce ohroženou skupinou, protože mají touhu experimentovat a prozkoumávat. Objevuje se zde disinhibiční chování, což znamená ztrátu zábran v komunikaci, tedy že se jedinec chová rozdováděněji než v reálném životě (Suler, 2004, In Černá a kol. 2013). Suler (2004 In Černá a kol. 2013) rozlišuje dva typy disinhibice:

- **Neškodná:** Umožňuje lepší sebezpoznání a porozumění sama sobě, díky tomu, že jedinci umožňuje chovat se tak, jak si přeje, ale zároveň tak jak by se v reálném světě nechoval. To vede k tomu, že uživatelé sociálních sítí k sobě můžou být hodnější a pozitivnější.
- **Nepříjemná, otravná:** Zde se objevuje agrese, negativní kritika nebo forma výhrůžek od uživatelů sociální sítí.

Dále tento autor popisuje šest faktorů disinhibičního efektu, ty jsou následující:

- **Disociační anonymita:** Lidé se většinou cítí bezpečněji, pokud mohou skrýt svou identitu. Prostor internetu je k tomu ideální.
- **Neviditelnost:** Díky tomu, že není vidět řeč těla, gesta, reakce druhého nebo jeho vzhled, mají uživatelé větší odvalu, dělat věci, které by za normálních okolností neudělali.
- **Asynchronita:** Komunikace přes internet neprobíhá ve stejném čase, tudíž má uživatel prostor a čas danou věc promyslet a pak na ni reagovat.
- **Solipsistická introjekce:** Když s někým komunikujeme online, nevíme, jak vypadá, jak se chová, proto používáme svou fantazii k vytvoření jeho obrazu. Do takového obrazu se často projektují naše přání a představy, tudíž nevidíme druhého takového, jaký je, ale takového, jakého si vytvoříme.
- **Disociační imaginace:** Spolu se solipsistickou introjekcí dává pocit, že se komunikace odehrává v jiném světě, virtuálním světě a vzniká pocit, že není nutné hledět na následky.
- **Minimalizace autority:** Z důvodu anonymity mizí na internetu a sociálních sítích společenské statusy. Tím má uživatel pocit, že se může více otevřít, aniž by musel brát ohled na to, že daný člověk má například vyšší sociální statut.

1.3.1 Pozitiva a negativa online komunikace

Kopecký (2007) uvádí, proč je internet a obecně komunikační technologie pro děti a mladistvé tak přitažlivý. Dle něj je to z těchto důvodů:

- Zdroj zábavy, která pomáhá překonávat nudu

- Zdroj ponaučení, získávání informací
- Lze pomocí nich rychle komunikovat
- Ztrácí se bariéry mezi dětstvím a dospělostí
- Možnost poznávání nových lidí a míst, které by jinak nemuseli navštívit

Jako pozitiva uvádí Horská, Lásková a Ptáček (2010) to, že kontakt je realizován snadněji, navazování sociálních vztahů pro jednotlivce, kteří by normálně trpěli sociální izolací či jsou nějak duševně nebo fyzicky znevýhodněni, je v prostředí internetu jednodušší – internet umožňuje navazování kontaktů v širším měřítku a také to, že jde zde absence přímého kontaktu při konfliktu či řešení nepříjemného problému nebo tématu. Sociální sítě umožňují komunikovat s více lidmi najednou, sdělovat jim informace a nebýt při tom nervózní nebo nemuset odpovídat na nepříjemné otázky (Liu, Baumeister, 2016).

Mezi negativa online komunikace můžeme zařadit:

Ztráta osobních údajů a ztráta sociálních vztahů

Mašková, Lukášová, Pacák a Brandejsová (2012) definují dva pojmy, a to ochrana osobnosti a ochrana osobních údajů. Definují je tak, že ochrana osobnosti je obsažena v občanském zákoníku a patří sem například právo na soukromí, zatímco nakládání s osobními údaji spravuje zákon o ochraně osobních údajů. V této oblasti se můžeme setkat s krádeží identity, obohacením či psychickým násilím (Mašková, Lukášová, Pacák a Brandejsová, 2012).

Množství výzkumů říká, že internet a sociální sítě vedou ke snížení schopnosti efektivní sociální interakce, objevuje se pocit osamění, izolace a deprese (Horská, Lásková, Ptáček, 2010). Tento jev je popsán v knize těchto autorů pod názvem paradox internetu, na druhé straně je zde uvedeno, že jiní odborníci tvrdí, že internetová komunikace může u dětí a mladistvých rozvíjet komunikační dovednosti.

Dle Zhenga a Leea (2016) se dnes často sociální sítě používají prostřednictvím mobilních telefonů, a tak jejich uživatelé mohou své účty na sociálních sítích pravidelně kontrolovat, což vede k negativním důsledkům. Dále autoři uvádí, že výzkumy popisují 3 složky negativních dopadů – je to zhoršení sociální, pracovní a osobní interakce, což může následně vést ke konfliktu.

Závislost

Blinka (2014) uvádí, že závislost na internetu zpravidla ohraničuje čas, který na něm děti a dospívající tráví. Mladší dospívající zde tráví cca hodinu denně a ty starší dospívající dvě hodiny. Dále uvádí, že nejvíce času na internetu tráví děti hraním her, a to až 25 hodin týdně. Z toho můžou vyplývat problémy jako snížená schopnost soustředit se, pocity nudy či psychosociální potíže v podobě nízkého sebehodnocení či sociální úzkosti. Z neustálého vasedávání u počítačů, tabletů a podobně vznikají také fyzické problémy, omezuje se psychosomatický vývoj, zhoršuje se grafomotorika a z důsledku neúspěchu dítěte ve škole mohou vznikat i psychické problémy (Burdová, Traxler, 2014).

Burdová a Traxler (2014) ve své publikaci uvádějí pojem netolismus, jiným názvem počítačová závislost, a ten je definován jako závislost na komunikačních a počítačových technologiích. Tato závislost se rozvíjí velmi pozvolna, dítě tráví na počítači, mobilu čím dále více času až dospěje do stádia, kdy musí být neustále online (Burdová, Traxler, 2014). Jako možná rizika uvádějí tito autoři následující: ztráta osobních zájmů, ztráta přátel a sociálních kontaktů, zkreslené vnímání reality, zvýšená agresivita a změny vzorců chování.

Eckertová a Dočekal (2013) hovoří o závislosti na sociálních sítích, což znamená, že člověk má neustálé nutkání sledovat, co jeho přátele píší, co dělají, kde jsou a také sledují jejich fotky nebo videa. Dále uvádějí, že pro takto závislého člověka je důležité na sociálních sítích publikovat své myšlenky a příběhy ze života a očekávat kolik lidí na ně bude reagovat v podobě komentářů, sdílení či v podobě tzv. „lajků“.

Dle Yu, Wu a Pesigana (2016) je závislost na internetu definována jako neschopnost kontrolovat používání internetu, a to vede poruchám v každodenním životě a v psychosociální oblasti.

Online komunity a jejich rizika

Macháčková (2014) definuje online komunitu jako místo, kde se lidé setkávají, předávají si informace, materiály nebo se společně účastní různých aktivit. V následujícím odstavci přiblížím, co dle Macháčkové (2014) online komunity jsou a jaká jsou jejich pozitiva a rizika.

Tyto komunity vznikají na různých platformách, jako jsou sociální sítě, blogy, online hry či různá diskuzní fóra. Autorka popisuje, že výhodou těchto komunit je, že se lidé mohou rychle spojit s druhými a sdílet spolu názory a také to, že někteří členové se následně mohou scházet i mimo online svět. Online komunita by měla splňovat několik

kritérií, a to taková, že by to měla být skupina lidí, kteří spolu udržují a posilují vzájemné vztahy, a to na určitém místě, mají mezi sebou určité normy, role a hodnoty a všechny by je měl spojovat určitý cíl a zájem. Takováto komunita může být velmi přitažlivá pro dospívající, z důvodu touhy po nových zážitcích, tímto se ale může stát jednou z rizikových. Existuje mnoho komunit, které lze označit za rizikové. Jsou to například takové, které mohou ovlivňovat psychosociální vývoj adolescenta nebo hodnoty společnosti. Konkrétně jsou to například komunity zaměřené na anorexii, bulimii, extremistické, drogové komunity nebo komunity zaměřené na sebepoškození. Právě zmiňované závazky a hodnoty komunity mohou vést k riziku. Jako příklad uvádí autorka komunitu zaměřenou na anorexii, kdy tuto nemoc její členové propagují jako životní styl. Vliv online komunit na dospívající má dvě roviny, ta první má materiální a informační význam a druhá sociální význam. V prvním případě dospívající bezcílně narážejí na informace a materiály nebo je naopak cíleně vytvářejí. V druhém případě navazují nové vztahy nebo udržují již existující vztahy. Tyto informace a vztahy je mohou ovlivňovat a formovat jejich názory. Autorka uvádí, že je otázkou, do jaké míry se jedinec nechá ovlivňovat a do jaké míry tyto poznatky přenesl i do reálného světa.

1.4 Rizika užívání sociálních sítí

Kyberstalking

Jde o obtěžování, které má stupňující se charakter a odehrává se v kyberprostoru (Burdová, 2014). Je to opakované posílání výhružných zpráv, které mohou obsahovat zastrašující sdělení nebo i vydírání (Černá a kol., 2013). Stalker svou oběť delší dobu pronásleduje, omezuje a obtěžuje a pokud se takto děje pomocí internetu nebo mobilu, jedná se o kyberstalking (Eckertová, Dočekal, 2013).

Kybergrooming

Kožíšek a Písecký (2016) definují kybergrooming jako chování uživatelů internetu, kteří pomocí internetové komunikace a komunikačních technologií chtějí v člověku vyvolat pocit důvěry a pomocí falešné identity ho zkusit vylákat na schůzku nebo ho zneužít. Je to tedy druh psychické manipulace, která se odehrává prostřednictvím internetu, mobilních telefonů a dalších zařízení (Kopecký, Krejčí, 2010). Tito autoři také uvádějí, že nejčastějšími oběťmi jsou děti ve věku 11-17 let a častěji jde o dívky. Dále popisují nejtypičtější oběti: děti s nízkou sebedůvěrou a sebeúctou, děti s emočními

problémy, děti v nouzi, děti přehnaně důvěřivé a také adolescenti/teenageři. Kohout (2016a, s. 50) popisuje typický průběh kybergroomingu:

- „vzbuzení důvěry a snaha izolovat oběť od svého okolí
- Podplácení různými dárky, penězi, budování přátelského vztahu
- Získání nebezpečného materiálu k vydírání
- Emocionální závislost na útočnickovi
- Osobní schůzka
- Sexuální obtěžování, zneužití.“

Útočníci bývají většinou lidé, kteří se cítí bezpečněji ve vztahu s dítětem než s dospělým, nezáleží na jeho vzdělání či postavení (Kožíšek, Písecký, 2016).

Kyberšikana

Eckertová a Dočekal (2013) definují kyberšikanu jako šikanu, která se odehrává ve virtuálním prostředí, pomocí moderních komunikačních technologií. Jejím následkem je ublížení či jiné poškození oběti, a to jak záměrné, tak i v podobě nevhodného vtipu nebo nedorozumění mezi útočnickem a obětí (Krejčí, 2010). Cíl kyberšikany je stejný jako u klasické šikany, liší se ale několika rysy a to (Kohout, 2016a):

- **Anonymita** – útočník je anonymní a může vystupovat pod různými přezdívkami, cítí se tak bezpečněji a z toho důvodu bývá forma šikany i agresivnější. Samotná anonymita je ale jen slovem, v tomto případě je útočník snadno nalezen například policií ČR.
- **Profil útočnicka** – důležitým prvkem jsou zde znalosti informační technologie, nezáleží na věku, sociálním postavení či fyzické síle. U formy této šikany nelze předem zjistit, kde a kdy se odehraje a není možné zjistit dopady na oběti nebo oběť samotnou.

Kyberšikana je druh psychické šikany a projevuje se zejména nadáváním, urážením, vydíráním, zastrahováním nebo obtěžováním (Krejčí, 2010). Mezi nejčastější formy kyberšikany podle Kohouta (2016a) patří rozesílání ponižujících, urážlivých zpráv pomocí e-mailu, SMS nebo chatu, pořizování fotografií, videí a jejich následné publikování na internetu s cílem poškodit oběť, vytvoření falešné webové stránky či facebookového profilu, krádež identity, odhalování cizích tajemství a pronásledování, obtěžování pomocí komunikačních technologií.

Sexting

Jde o zasílání textových zpráv, fotografování nebo videí se sexuálním obsahem (Kožíšek, Písecký, 2016). Je to složenina dvou slov sex a texting a zahrnuje jak sdílení fotografií, videí, ale i textů (Eckertová, Dočekal, 2013). Rizikem sextingu je že potencionálnímu útočníkovi oběť poskytuje materiál, který může být zneužit k vydírání či manipulaci (Kopecký, 2015). Jako další riziko autor uvádí ztrátu společenského uznání a pověsti, kdy se pak oběť stává terčem posměšků a urážek. Pokud v sextingu figurují nezletilé a mladistvé osoby, může tento čin být kvalifikován i jako trestný čin (Kohout, 2016a).

Hoax

Burdová a Traxler (2014) popisují Hoax jako poplašnou zprávu nebo žertík. Dle ní se jedná o například o rozesílání e-mailových zpráv, které obsahují nepravdivé, falešné zprávy. Tyto zprávy mohou v člověku vyvolat obavy, strach nebo ho mystifikovat. Autoři uvádí, že se často jedná o zprávy, které varují před nebezpečím, žádají o pomoc při řešení nějakého problému nebo se týkají imaginárních finančních sbírek na určitého člověka. Jako možná rizika uvádí Burdová a Traxler (2014) to, že se můžeme řídit dle této nepravdivé informací a uvést tak v omyl i další osoby, také můžeme na popud falešného e-mailu navštívit stránku se závadným kódem, a tak si zanešt do počítače vir. Dále autoři uvádí jak se těmto tzv. hoaxům bránit, lze používat antispamové nastavení e-mailu nebo existuje webová stránka, kde vám pomohou s řešením nebo zde naleznete aktuální seznam hoaxů, které se na internetu vyskytují.

1.4.1 Prevence a ochrana soukromí uživatelů sociálních sítí

Karášková Ulbertová (2012) uvádí pravidla pro bezpečné užívání internetu pro děti, ty zní:

- nesděluj svou adresu, telefonní číslo, a to ani rodičů nebo školy
- neposílej cizím lidem fotografie, osobní údaje
- nikomu neříkej svá hesla a přihlašovací údaje k internetovému účtu
- nedomlouvej si schůzku s někým, s kým se seznámíš na internetu, pokud ano, někomu o tom řekni, také to, kam s ním jdeš
- neodpovídej na urážlivé, agresivní e-maily od osob, které neznáš
- pokud se k tobě bude někdo chovat nevhodně, řekni o tom rodičům, dospělým

- vždy buď sám/a sebou, nehraj si na to, že jsi někdo jiný

Ta samá autorka popisuje, že existují tzv. Parental control programy, v překladu programy rodičovské kontroly, ty jsou pomocnou rukou rodiče a pomáhají regulovat a hlídat činnost dítěte na internetu. Tato kontrola se rozděluje do tří kategorií:

- 1) **filtrování obsahu** – Kontroluje obsah, jako jsou nevhodná, sprostá slova nebo fotky nahých těl.
- 2) **monitorování aktivity na počítači** – Celková kontrola počítače se stejným cílem jako při filtraci obsahu.
- 3) **omezování přístupu ke zdrojům** – Zde je databáze nevhodných stránek a zdrojů, a pokud se přihlásí někdo, kdo nemá povolení, stránka se mu nezobrazí (Karásková, Ulbertová, 2012).

Rozdělení prevence a preventivních služeb je dle Eckertové a Dočekala (2014) následující:

Centra pro boj s nezákonným obsahem a nevhodným obsahem na internetu

Horká linka – Odstraňuje nevhodný obsah z internetu, jakmile se o takovém obsahu dozví. Tento nevhodný obsah se ohlašuje pomocí formuláře na webu nebo pomocí e-mailu. Horká linka úzce spolupracuje se sociální sítí Facebook, takže může rychle odhalit nezákonný nebo nevhodný obsah jako jsou například falešné profily, šikanování nebo náznaky sebepoškozování. Dále existují domény jako **Internet Hotline**, který je první českou linkou nebo **policejní internetová linka**, zde řeší hlavně kyberkriminalitu.

Centra krizové intervence a pomoci

Sdružení linka bezpečí – Poskytuje krizovou telefonickou pomoc a poradenství dětem a mladistvým, kteří se nacházejí v těžké životní situaci. S linkou lze komunikovat pomocí telefonu, e-mailu nebo chatu, a to i pokud se dítě nebo mladistvý nachází v zahraničí. Nabízejí také služby s názvem vzkaz domů nebo vzkaz dítěti na útěku. Využívají ji jak děti, když utíkají z domova a chtějí rodičům zanechat vzkaz, tak i naopak rodiče, když chtějí zanechat vzkaz svému dítěti na útěku. Rodiče mohou využít i rodičovskou linku, kde mohou požádat o pomoc, radu ohledně jejich dětí a dospívajících. Tato linka je určena i prarodičům a učitelům.

Dětské krizové centrum neboli linka důvěry dětského krizového centra. - Tato linka funguje anonymně a lze s ní komunikovat pomocí telefonu, e-mailu nebo chatu. Zabývá se psychosociální pomocí v problematice syndromu CAN, tedy syndromu týraného dítěte.

Kožíšek a Písecký (2016a) představují následující preventivní programy:

Seznam se bezpečně! – Tento projekt vznikl jako doplněk služby Lidé.cz a měl za úkol uživatele této sociální sítě seznámit s riziky seznamování a online komunikace. Tým pracovníků dohlížel na nevhodný obsah, jako je například dětská pornografie nebo podvody v oblasti nákupu zboží. Tento nevhodný obsah poté nahlašovali na Policii ČR. Vzhledem k úspěchu projektu byl natočen dokumentární film s názvem Seznam se bezpečně! 2, který pojednává například o seznamování, komunikaci, sociálním inženýrstvím nebo dětské prostituci. V rámci tohoto projektu vzniklo vzdělávání učitelů a žáků a také se pořádají odborné konference. Tento projekt má dva cíle: Prvním cílem je osvěta v důležitých internetových tématech a druhým cílem je zlepšování služeb serveru Seznam.cz tak, aby ony samotné byly pro uživatele bezpečné.

Národní projekt E-bezpečí – Tento projekt založilo centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého. Zaměřuje se na primární prevenci v oblasti online komunikace. Dále se zabývá edukací, výzkumem či poradenstvím. Nejčastějšími probíranými tématy jsou: kyberšikana, kybergrooming, kyberstalking, spam a hoax, sociální inženýrství nebo trestná činnost spojená s užíváním informačních technologií. Cílovou skupinou projektu jsou hlavně děti, ale také jejich rodiče, pedagogové a podobně. Dalším velkým cílem je informování veřejnosti o problematice internetu a sociálních sítí, a to v podobě různých besed, rozhovorů v médiích nebo publikační činnosti. Projekt E-bezpečí zahrnuje čtyři oblasti preventivních programů, ty jsou: Preventivní aktivity pro žáky 1. stupně ZŠ, Preventivní aktivity pro žáky 2. stupně ZŠ a žáky SŠ, Preventivní aktivity pro učitele, rodiče a další cílové skupiny a outdoorové preventivní aktivity.

Bezpečný internet – Cílem tohoto projektu je představit rizika spojená s užíváním internetu a také způsoby, jak se těmto rizikům bránit. Cílová skupina je zde široká od dětí až po dospělé. Můžeme zde najít různé návody, rady a zkušenosti provozovatelů internetových služeb. Tento projekt tedy pomáhá vytvořit správné návyky bezpečnosti na internetu.

Bílý kruh bezpečí – Tato služba pomáhá obětem kriminality, a to v oblastech poskytnutí právních informací, psychologické poradenství, sociální poradenství a praktické rady a

informace. Pomoc je poskytována pomocí bezplatné linky a sítí poraden. Další činnosti bílého kruhu bezpečí je osvěta – přednášky semináře nebo publikační činnost, dále různorodé projekty, spolupráce s neziskovými organizacemi, státní správou a samosprávou ČR, spolupráce při tvorbě zákonů a také zahraniční spolupráce. Specifické činnosti jsou například: znovuobnovení pocitu bezpečí, zmapování situace, informování o navazujících službách, poskytnutí bezpečného prostoru a podpory nebo prověření základních životních potřeb.

1.5 Období adolescence

Dle Perina, Miernicki a Telzera (2016) je dospívání obdobím přechodu, kdy se objevují hormonální a fyzické změny, ale také změny kognitivních schopností, sebeuvědomění si sama sebe a také se mění sociální identita. Pro dospívající je důležité dodržovat společenské normy a navazovat vzájemné vztahy, tedy být členem skupiny vrstevníků (Perin, Miernicki, Telzer, 2016).

Sobotková Nielsen a kolektiv (2014) uvádí, že toto období je základní životní etapa spojená s biologickým zráním, rychlým tělesným vývojem a také se schopností reprodukce. Probíhají také významné psychické změny a jedinec se zařazuje do společnosti. Dle těchto autorů se zde projevují následující formy změn: odlišnost v očekávání společnosti od dospívajících a na pojetí od nich samých. Vyvíjí se jejich role a formuje se vlastní „já“. Rozvíjí se mnoho schopností jako sebereflexe, seberegulace či symbolizace. Změny se také odehrávají v oblasti sociálního učení. Jedná se tedy o vývoj jak biologický, psychologický tak sociální. Můžeme říci, že se jedná o tzv. transformaci mezi dětstvím a dospělostí. Dle Sobotkové Nielsen a kolektivu (2014) je také adolescent během svého vývoje ovlivňován svým okolím a vztahy s okolními lidmi. Například vztahy s rodinou, partnery, učiteli nebo z druhé strany taky médií, kulturou. Tyto vztahy se rozvíjí ve škole, v práci, ale i ve volném čase.

Dosažení dospělosti je vymezeno právně, ale z psychologického hlediska člověk dosáhne dospělosti tehdy, když se osamostatní, tedy když není závislý na rodičích a přijme zodpovědnost za své vlastní chování a jednání a s tím spojené vyplývající důsledky (Sobotková Nielsen a kolektiv, 2014).

Rozdělení adolescence na jednotlivé etapy dle Carr-Gregga (2011):

Raná adolescence

V této etapě dospívání jsou nejtypičtější fyzické změny – vzhled, tělesné tvary, rychlý růst a také sexualita.

Střední adolescence

Vyznačuje se velkým zájmem o vrstevníky a menším o rodiče. Dospívající odmítají autoritu a pomoc dospělých. Budují si vlastní identitu.

Pozdní adolescence

V tomto období už dospívající většinou vědí, jakou cestou se vydat. Jejich vztahy s rodiči a dospělým obecně jsou lepší. Adolescenti chápou, že je potřebují a že je mají rádi. Plánují svou budoucnost a vytyčují si cíle do budoucna.

1.5.1 Sociální vývoj adolescenta

Vágnerová (2012) vymezuje v rané adolescenci dva mezníky, které označují změnu sociálního postavení, ty jsou popsány v následujícím textu odstavce. Je to ukončení povinné školní docházky a získání občanského průkazu. Tehdy, když jedinec opustí základní školu, je z části na něm, jaké další profesní zaměření si vybere studovat. To je důležité pro budoucí životní směr adolescenta.

Dále Vágnerová (2012) uvádí, že v tomto období jsou velmi znatelné také změny vztahů. To jak s rodiči, tak i se svými vrstevníky. Dle autorky adolescent zastává různé role a snaží se s nimi vypořádat. Nemá rád autoritu – rodiče, učitele. Jejich názory nerad akceptuje a snaží se vždy najít názor, který tomu jejich odporuje. Často jsou dospívající k dospělým kritičtí a netolerantní. Tímto se jim snaží vyrovnat a stát se jedním z nich. Vágnerová (2012) tvrdí, že jsou pro adolescenta důležité sociální skupiny jako rodina, škola, vrstevnické skupiny nebo volnočasové instituce. V rámci těchto různých skupin si vytvářejí nové role. Další se mohou měnit nebo rozvíjet. To je ovlivněno změnou zevnějška a chování adolescenta (Vágnerová, 2012).

Vágnerová (2012) popisuje nové role adolescenta, ty jsou následující:

- **Role dospívajícího** – je dána biologicky a viditelná v podobě sekundárních pohlavních znaků
- **Role člena party** – nebo také skupiny, s touto rolí se dospívající ztotožňuje a získává tak sociální identitu
- **Role blízkého přítele** – člověk, na kterého se může spolehnout a může mu sdělit důvěrné prožitky

Pozdní období adolescence je charakterizováno přechodem do dospělosti. Jedince je více akceptován jako dospělý a tímto se od něj očekává také více odpovědnosti (Vašutová, Panáček a kol., 2013). Tito autoři uvádějí, že po dovršení 18 let je jedinec odpovědný za své jednání, může uzavřít sňatek či se postupně osamostatnit a odstěhovat

se od rodičů. Dále popisují, že za důležité dospívající považují to, aby jim dospělý vykali a aby se stali jejich rovnocennými partnery. Jako význačné pro toto období uvádí Vašutová, Panáček a kol. (2013) dva procesy, které jsou v odstavci nadále rozepsány – individuace a socializace, kultivace. Individuace je proces získávání osobní identity, rozvoje individuální osobnosti a uvědomění si svých cílů. Socializace a kultivace je význam v společenských vztazích. Pro vstup do dospělosti je důležité, aby se dospívající ztotožnil s normami, které jeho rodiče uznávají a řídí se jimi. To vše může být ovlivněno okolními vlivy, jako jsou vrstevníci či média (Vašutová, Panáček a kol., 2013). Adolescentům se také rozšiřuje teritorium, ve kterém tráví svůj volný čas. Tím vznikají i další nové role a další se pouze rozvíjejí (Vágnerová, 2012).

Dle Vágnerové (2012) důležité nové role dospívajících jsou:

- **Předprofesní role** – student či učen, směřuje k dosažení určitého sociálního místa
- **Profesní role** – je důležitá pro ekonomickou a sociální samostatnost jedince
- **Role člena nějaké skupiny** – taková, se kterou se dospívající ztotožňuje a získává tak sociální identitu
- **Role blízkého přítele** – být ten, na něhož se lze spolehnout, a sdílet s ním své zážitky
- **Partnerská role** – uspokojuje emoční a sexuální vztah, potvrzuje určitou přitažlivost pro opačné pohlaví, vytváří potřebu seberealizace

1.5.2 Vztahy mezi vrstevníky

Zvýšením množství vztahů s vrstevníky klesá potřeba intenzivních vztahů s rodiči, tyto vrstevnické vazby mohou postupně přecházet i do intimního vztahu (Macek, Lacinová, 2006). Dle Macka a Lacinové (2006) si dítě primárně osvojuje sociální dovednosti v rodině. Základy toho vývoje vznikají v raném dětství. Autoři tvrdí, že pokud jsou tyto sociální dovednosti a vztahy v rodině volnější, adolescent si nahrazuje emoční vztahy spíše mezi vrstevníky. A naopak dítě, u kterého jsou citové vazby s rodiči silné, má budoucí seznamování s vrstevníky snazší (Macek, Lacinová, 2006).

Tyto vztahy naplňují základní psychické potřeby. Jako příklad uvádí Orel, Obereinger a Mentel (2016) potřebu stimulace, smysluplného učení, jistoty a bezpečí, pochopení a také akceptace. Pro adolescenta je důležité někam patřit, tedy být členem nějaké skupiny a s ní se identifikovat. To může mít i svá rizika v podobě zapojení se do

skupin náboženských sekt či skupiny, která na adolescenta působí negativně (Orel, Obereingerů, Mentel, 2016). Vytváření si vztahů s vrstevníky a také jejich udržení je v tomto období nejvýznamnějším bodem při vývoji, jak popisují Orel, Obereingerů a Mentel (2016).

Potřeba stimulace je uspokojována v podobě kontaktu s blízkým vrstevníkem či sdílením nějakého prožitku (Slavík a kolektiv, 2012). Kolektiv autorů uvádí, že dospívající mezi sebou řeší různé situace a hledají na ně odpověď. Adolescent se postupně odtrhuje od velké vrstevnické skupiny a hledá si jednoho stabilního přítele (Slavík a kolektiv, 2012).

Dospívající touží po vlastním světě. Touží po někom, komu se mohou svěřit, důvěřovat mu a řešit s ním své problémy (Vašutová, Panáček a kol., 2013). Autoři ve své publikaci popisují, že si adolescenti navzájem poskytují názory a vzorce chování a to, že osoby, které považují za blízké, dělíme na vrstevnické, přátelské a partnerské. Dalším znakem vrstevnické skupiny je snaha odlišit se od skupiny rodičů – dospělých. A to v zálibách, oblékáním nebo přístupu k druhým lidem (Vašutová, Panáček a kol., 2013).

Dále Vašutová, Panáček a kolektiv (2013) popisují vznik malých neformálních skupiny objevujících se v rané adolescenci, které mají 3-10 členů. Můžou být dívčí nebo chlapecké. Typická je pro ně vnitřní soudržnost a častá komunikace. Poté ti samí autoři popisují střední adolescenci, kdy navazují vztah vzájemně skupiny chlapecké a dívčí. Vznikají větší skupiny a pořádají společné akce (oslavy, koncerty či výlety). Zde začínají první intimní kontakty, které jsou často ostatními komentovány. A jako poslední uvádí kolektiv autorů pozdní adolescenci, ve které dochází k prvním partnerským vztahům. Ty jsou základem pro tvorbu dalších skupin. Se členy skupiny tráví adolescent hodně času. Učí se s nimi, společně se baví, sdílí své záliby (Vašutová, Panáček a kol., 2013). Tyto skupiny se dle výše zmiňovaných autorů mohou stát i budoucím základem pro vztahy profesní či rodinné.

2 CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

K výzkumu této bakalářské práce byl stanoven jeden hlavní cíl a dva dílčí cíle

Hlavní cíl: Identifikovat silné a slabé stránky komunikace prostřednictvím sociálních sítí z pohledu jejich uživatelů.

Dílčí cíl 1: Zmapovat faktory ovlivňující užívání sociálních sítí.

Dílčí cíl 2: Zjistit, jak uživatelé sociálních sítí vnímají potřebu ochrany svého soukromí.

2.2 Hypotézy

V návaznosti na cíle byla stanovena hypotéza k hlavnímu cíli a hypotézy k dílčím cílům.

Hypotéza k hlavnímu cíli: Anonymita uživatelů sociálních sítí je vnímána spíše pozitivně než negativně.

Hypotéza k dílčímu cíli 1: Ženy jsou častějšími uživatelkami sociálních sítí než muži.

Hypotéza k dílčímu cíli 2: Uživatelé sociálních sítí preferují virtuální oblíbenost před zajištěním ochrany soukromí.

Operacionalizace pojmů

Sociální síť: Pro účel mé bakalářské práce je tímto pojmem zamýšlena internetová doména, stránka, kde se scházejí lidé, komunikují spolu a sdílejí zde své zážitky, pocity pomocí tzv. statusů, fotek či videí.

Virtuální oblíbenost: Pro účel mé bakalářské práce je tímto pojmem zamýšlena oblíbenost v prostředí internetu, kdy jí uživatel upřednostňuje před oblíbeností v kolektivu v reálném životě.

3 METODIKA

3.1 Použitá metodika

V rámci výzkumu mé bakalářské práce jsem se rozhodla pro metodu kvantitativního výzkumu. Tento výzkum předpokládá, že fenomény, které jsou předmětem zkoumání jsou měřitelné, nějak tříditelné a uspořádatelné (Reichel, 2009).

Metoda kvantitativního výzkumu popisuje jevy pomocí proměnných, které jsou sestaveny tak, aby měřily určité vlastnosti (Jurášková, Hornák, 2012). Autoři dále uvádějí, že výsledky tohoto výzkumu jsou často zpracovávány a prezentovány pomocí statistik. Účelem kvantitativního výzkumu je získat měřitelné údaje a pracuje se zde s velkým množstvím respondentů (Kozel a kol., 2006). Disman (2011) popisuje, že tento výzkum může najít řešení jen pro ty problémy, které lze popsat v termínech vztahů mezi pozorovatelnými a proměnnými. Dále autor uvádí, že sebraná data jsou využita k testování hypotéz a zároveň tak výstupem kvantitativního výzkumu, kdy je soubor buď přijatých nebo zamítnutých hypotéz.

V mé práci byl stanoven jeden cíl hlavní a dva dílčí cíle a následně k těmto cílům, byly stanoveny hypotézy. Hypotéza je dle Reichla (2009) domněnkou, podmíněný pravdivý výrok o vztahu mezi dvěma či více jevy a jejich příčinách nebo změnách. Svou formulací uvádí určitý vztah, který lze zkoumat a empiricky ověřovat (Reichel, 2009). Dále autor uvádí, že hypotézy jsou vlastně pracovními nástroji a tvoří spojnicí mezi teoretickou a empirickou částí výzkumu.

Při sběru dat byla využita metoda dotazování s využitím techniky dotazníku. Metodou dotazování se dle Juráškové a Hornáka (2012) rozumí metoda primárního výzkumu, která shromažďuje informace od respondentů pomocí odpovědí na otázky. Autoři uvádějí, že dotazování může být strukturované nebo nestrukturované. V mém výzkumu byla použita forma strukturovaná v podobě tištěného dotazníku. Dotazník je dle Reichla (2009) písemný způsob dotazování, kdy písemná odpověď bývá přehlednější. Dále autor uvádí, že jeho jistým nedostatkem může být to, že respondent má možnost déle o odpovědi přemýšlet a vyžaduje od něj určitou trpělivost a úsilí. Dotazník je tedy primárně určen pro vyplnění konkrétními respondenty, od kterých se následně tyto dotazníky vybírají, a to organizovaně, aby každý respondent dotazník obdržel a následně odevzdal (Nový, Surynek a kol., 2006).

3.2 Sestavení dotazníku

K výzkumu mé bakalářské práce byl zkonstruován vlastní dotazník, který obsahoval celkem 15 otázek (viz. příloha). Otázky byly otevřené, polootevřené a uzavřené. Dle členění Surynka, Komárkové a Kašparové (2001) byly využity alternativní otázky, kdy respondenti měli zvolit své pohlaví, dále selektivní otázky, kdy si mohli vybrat více odpovědí, polootevřené otázky, kdy má respondent na výběr z odpovědí a pokud ani s jednou nesouhlasí, má možnost vyjádřit svůj vlastní názor a otevřené otázky, které mu dávají možnost napsat odpověď dle jeho vlastního mínění. Dotazník byl rozdán mezi studenty středních škol a jeho cílem bylo zjistit, jak využívají sociální sítě a jak moc je ovlivňují.

3.3 Charakteristika výzkumného souboru

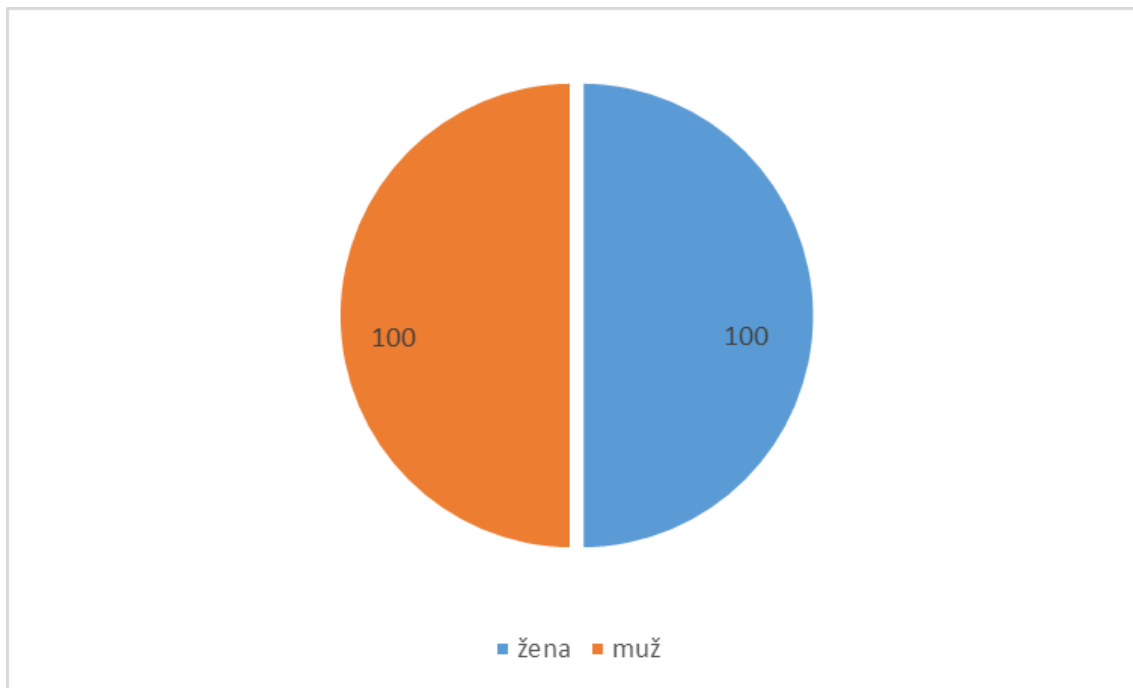
Výzkumný soubor mé bakalářské práce tvořili studenti středních škol města Tábor. Konkrétně se jednalo o Střední zdravotnickou školu Tábor a Střední průmyslovou školu strojní a stavební v Táboře. Výzkum probíhal v měsíci březnu 2017 a jeho soubor čítal 200 respondentů. Od všech respondentů jsem zpětně dotazník obdržela, ale ne všechny byly vyplněny zcela. Oslovila jsem ředitele daných středních škol, zdali by mi umožnili mezi svými studenty rozdat dotazníky a provést výzkum. Ředitelé i studenti byli ujištěni o anonymitě dotazníku a také informováni o možnosti zaslání pozdějších výsledků výzkumu.

3.4 Metoda vyhodnocování dat

Vypracované dotazníky jsem shromáždila a odpovědi jsem zaznamenala do programu MS Excel pomocí číselného kódování. Vytvořila jsem tzv. datovou matici, kterou jsem dále používala k vyhodnocení, popisné statistice a následnému statistickému vyhodnocení dat. Data jsem dále zpracovávala v programu MS Excel ve formě tabulek a grafů. Byly použity grafy sloupcové a graf výsečový. Testování hypotéz jsem provedla pomocí chí-kvadrát testu.

4 VÝSLEDKY

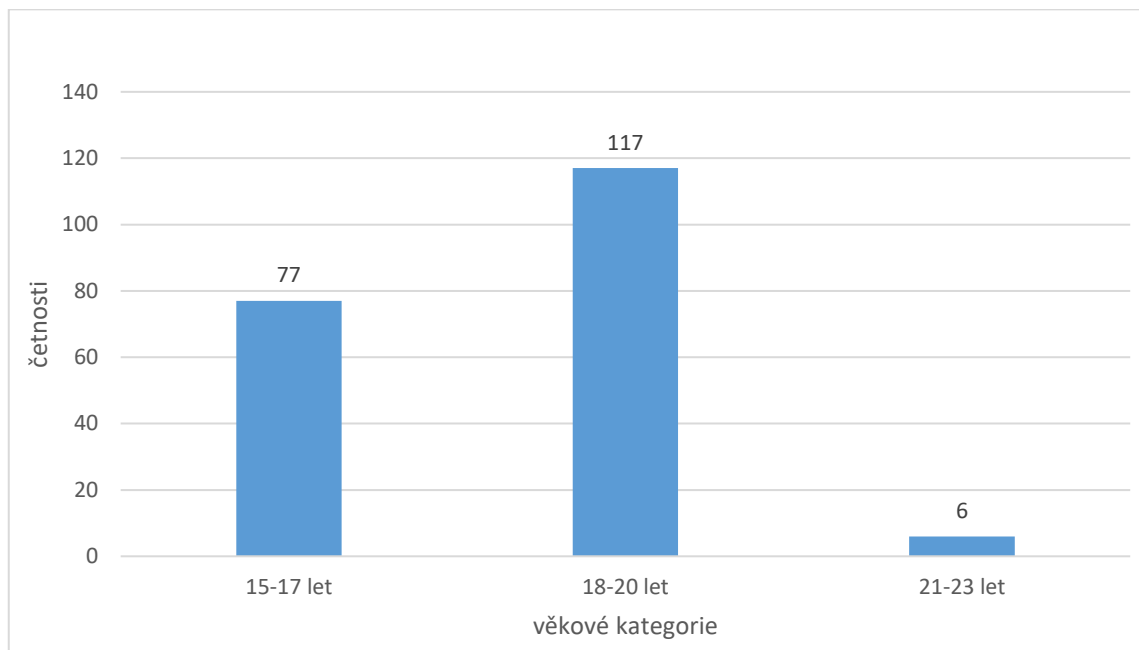
Graf 1: Pohlaví respondentů (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Graf 1 uvádí zastoupení pohlaví respondentů ve výzkumu. Z celkového počtu 100 % (200) respondentů bylo zastoupení žen a mužů zcela totožné.

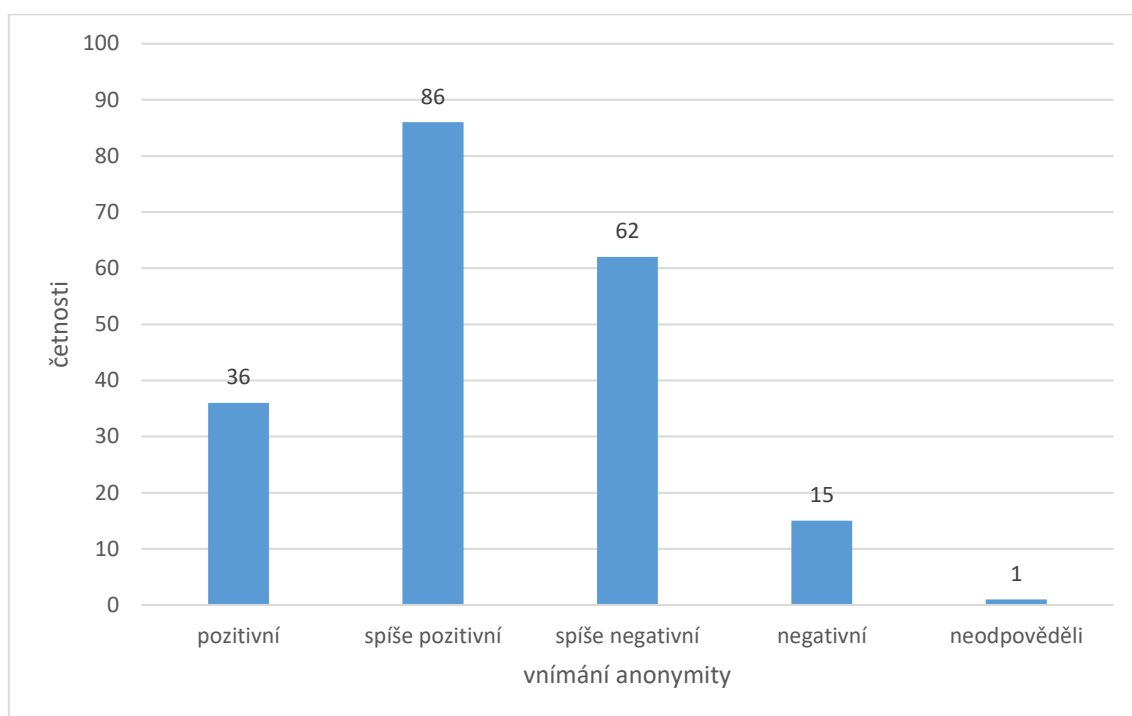
Graf 2: Věkové kategorie respondentů (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Graf 2 udává věkové kategorie respondentů. Z celkového počtu 100 % (200) respondentů, byla nejvíce zastoupena věková kategorie 18-20 let - 58,5 % (117). Naopak nejméně početná byla kategorie 21-23 let – 3 % (6).

Graf 3: Vnímání anonymity na sociálních sítích (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Z grafu 3 je patrné, že celkového množství 99,5 % (199) respondentů, vnímá anonymitu nejvíce dotazovaných 43 % (86) jako spíše pozitivní. Naopak nejméně respondentů 7,5 % (15) ji vnímá jako negativní. Celkem 0,5 % (1) respondent na tuto otázku neodpověděl.

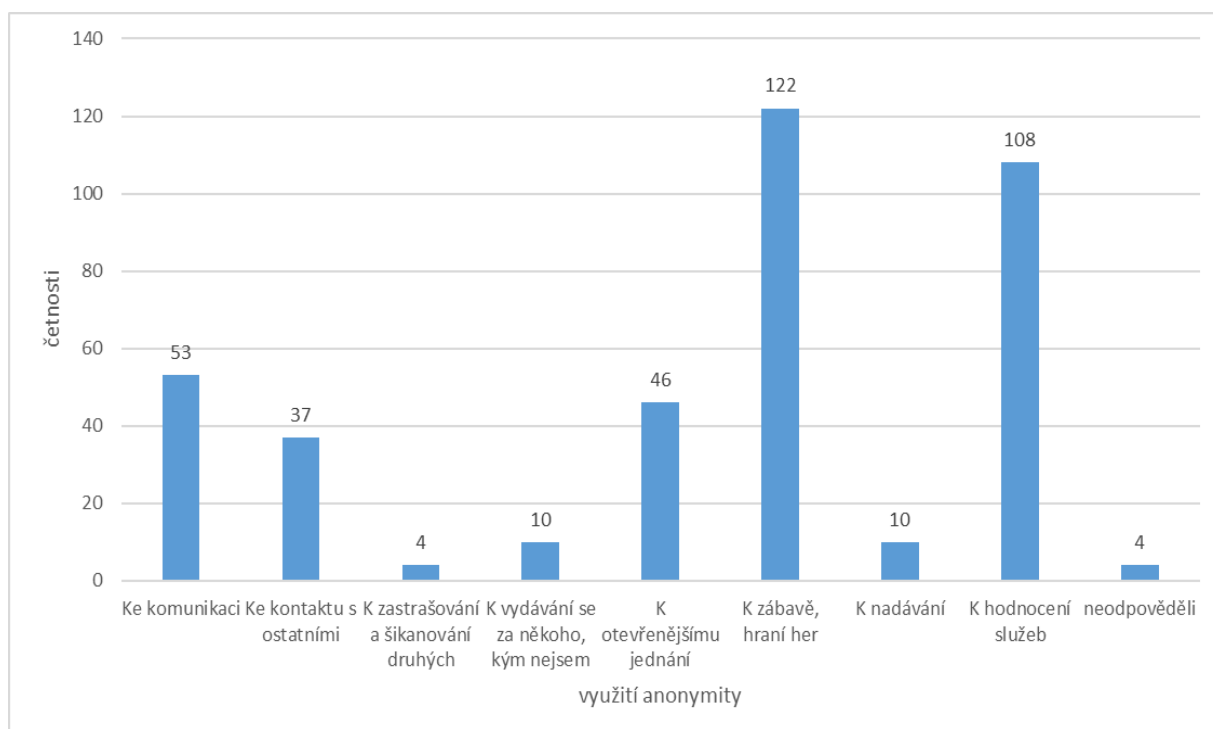
Tabulka 1: Vnímání anonymity na sociálních sítích

Vnímání anonymity	Pozorované		Očekávané		Chí kvadrát test
	Četnosti	Procenta	Četnosti	Procenta	p
pozitivní	122	61,3%	99,5	50%	0,1%
negativní	77	38,7%	99,5	50%	
Celkem	199	100,0%	199	100%	

Zdroj: *Vlastní výzkum*

Hypotéza: Anonymita uživatelů sociálních sítí je vnímána spíše pozitivně než negativně. Stanovená nulová hypotéza H_0 : Anonymita je vnímána stejně často pozitivně a negativně. Protože je dosažená hladina významnosti menší než 5 % ($p = 0,1$ %), zamítáme H_0 . Platí alternativní hypotéza – H_A : Anonymita není vnímána stejně často pozitivně i negativně => pozitivní vnímání převažuje.

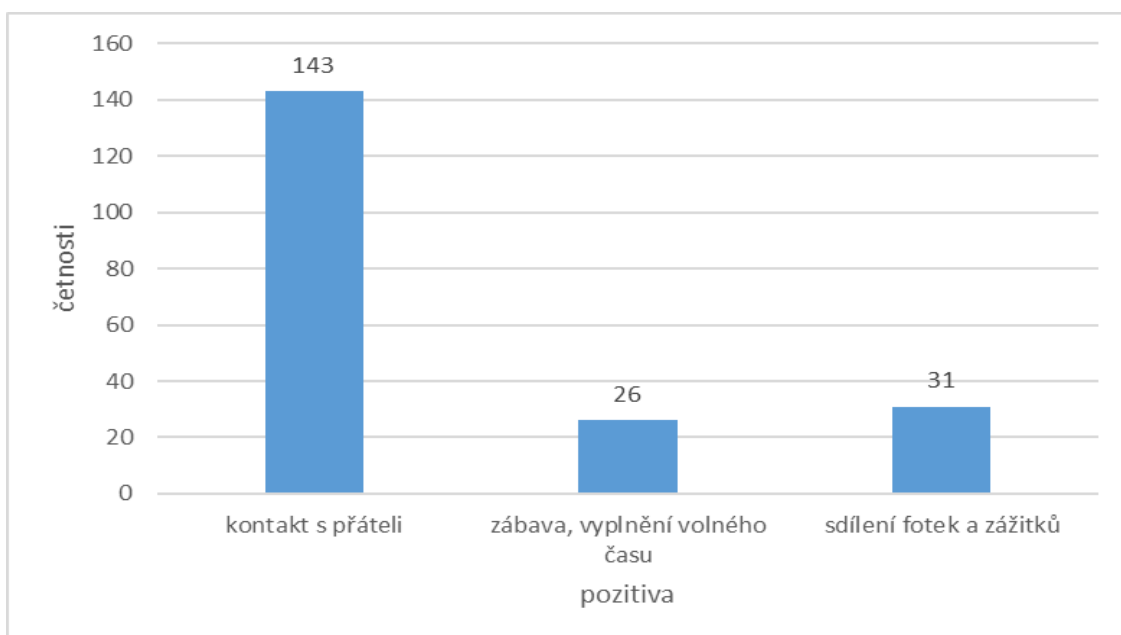
Graf 4: Využití anonymity na sociálních sítích (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Graf 4 uvádí, jak uživatelé sociálních sítí využívají anonymitu. Každý respondent mohl z výčtu vybrat maximálně 3 odpovědi. Z celkové četnosti odpovědí (394) je respondenty nejvíce využívána k zábavě nebo hraní her, což uvedlo 61 % (122) respondentů. Nejméně respondentů, 2 % (4) ji využívají k zastrašování a šikanování druhých. Celkem neodpovědělo 2 % (4) respondentů.

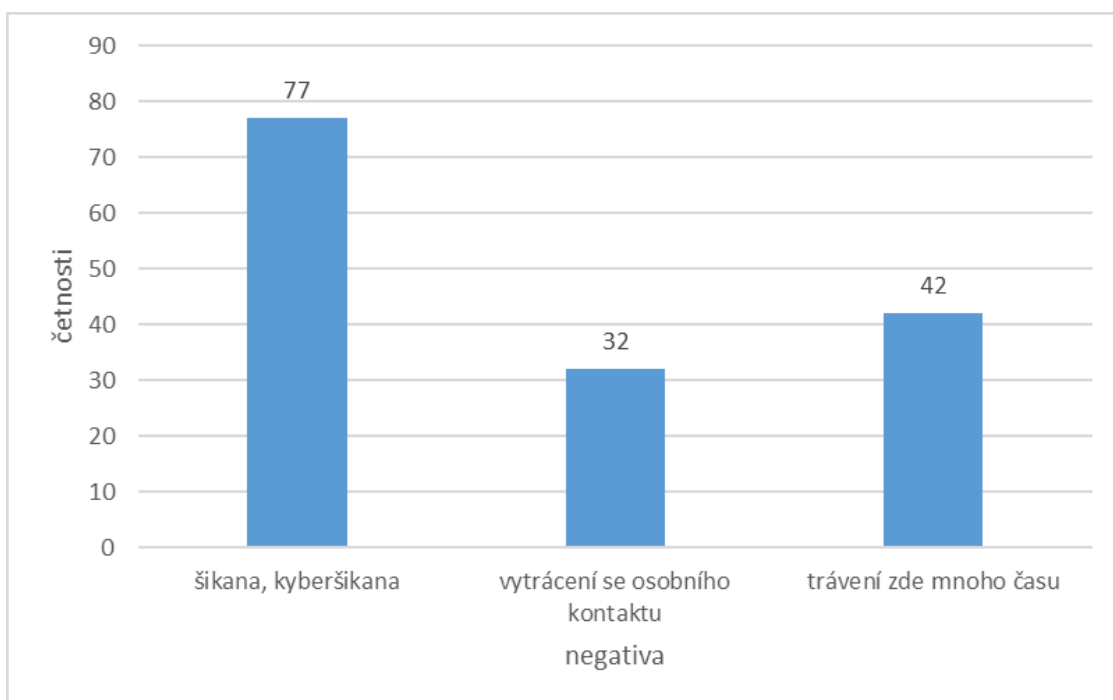
Graf 5: Pozitiva sociálních sítí (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Graf 5 znázorňuje pozitiva sociálních sítí z pohledu respondentů. Z celkové četnosti odpovědí (200) uvedlo 71,5 % (143) respondentů jako největší pozitivum kontakt s přáteli.

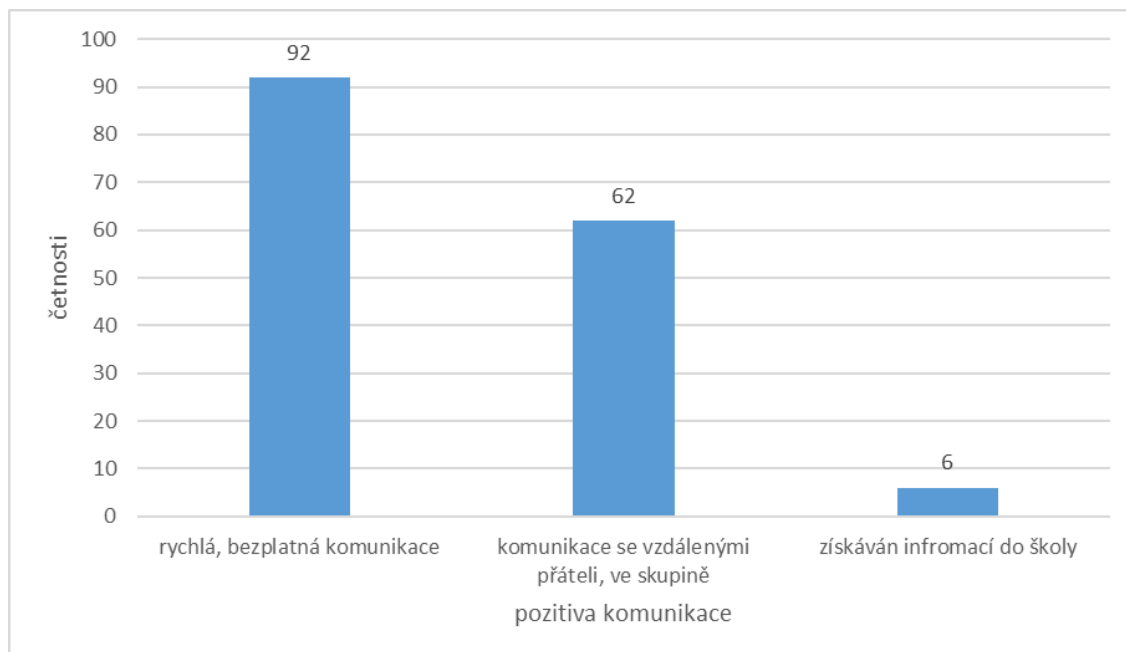
Graf 6: Negativa sociálních sítí (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Graf 6 uvádí naopak negativa sociálních sítí. Z celkové četnosti odpovědí (151) uvedlo jako největší negativum 38,5 % (77) respondentů šikanu a kyberšikanu.

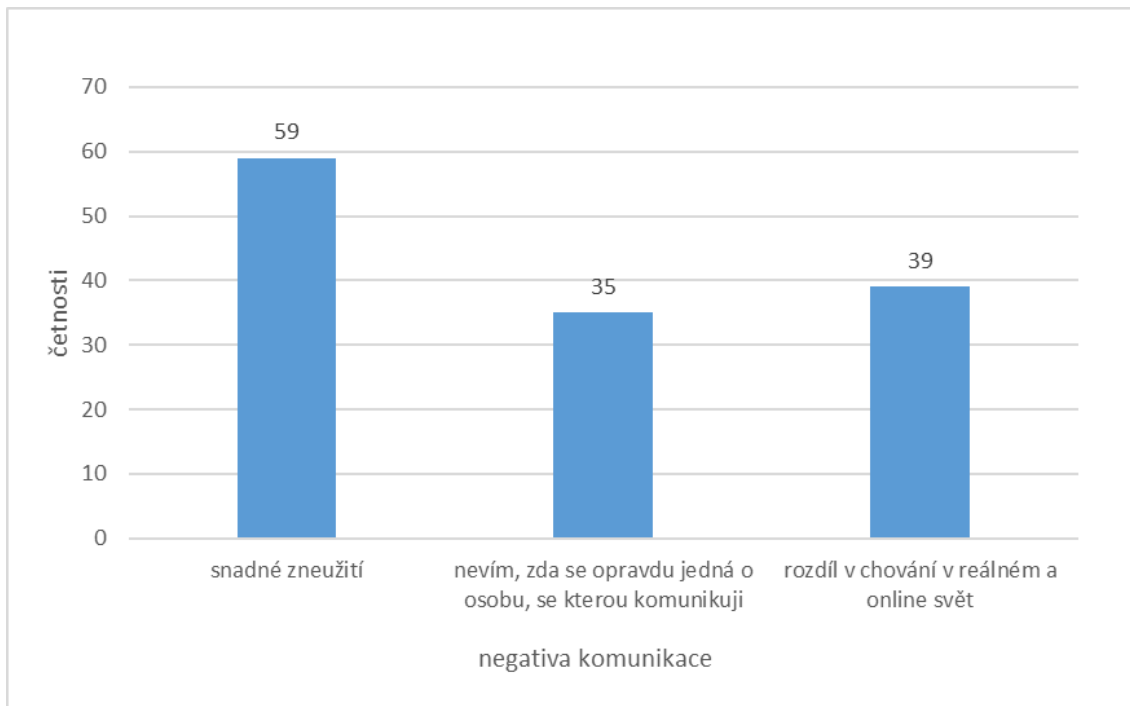
Graf 7: Pozitiva komunikace na sociálních sítí (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Graf 7 popisuje negativa komunikace na sociálních sítích z pohledu respondentů. Z celkové četnosti odpovědí (160) uvedlo 46 % (92) respondentů jako největší pozitivum rychlost a možnost bezplatné komunikace.

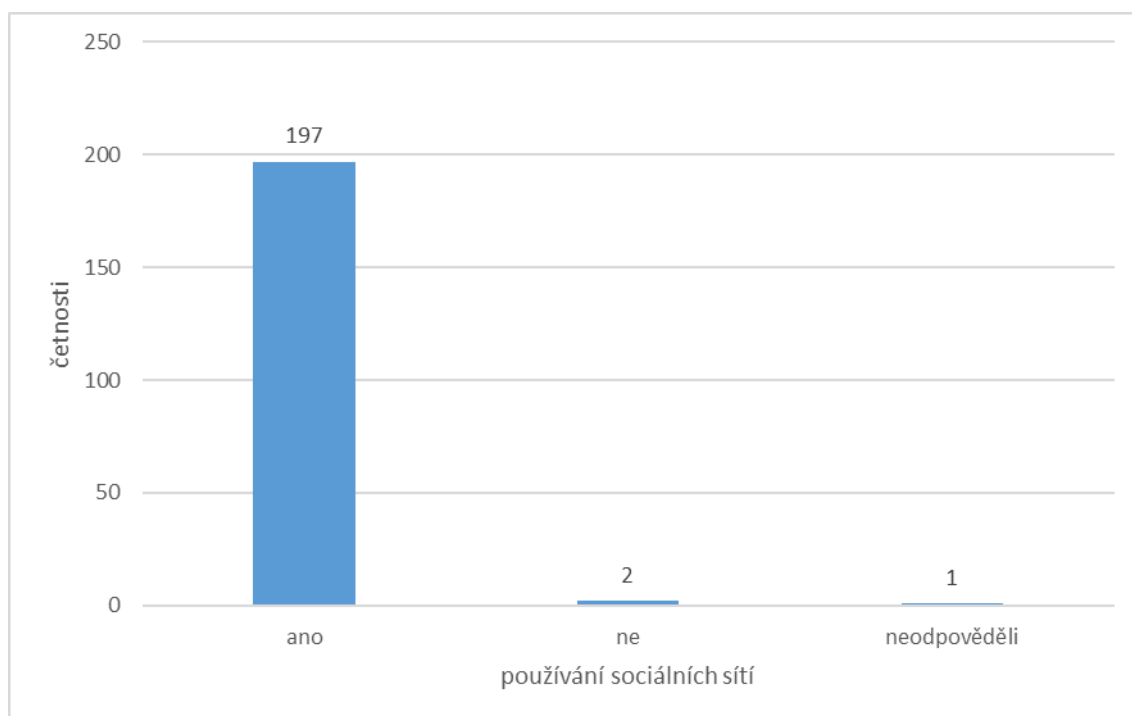
Graf 8: Negativa komunikace na sociálních sítích (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Graf 8 popisuje naopak negativa komunikace na sociálních sítích. Z celkové četnosti odpovědí (133) uvedlo 29,5 % (59) respondentů jako největší negativum snadné zneužití.

Graf 9: Počet uživatelů sociálních sítí (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Z grafu 9 lze vyčíst kolik dotazovaných používá sociálních sítí a kolik ne. Z celkového množství 99,5 % (199) respondentů je používá 98,5 % (197), 1 % (2) je nepoužívá a 0,5 % (1) na tuto otázku neodpovědělo.

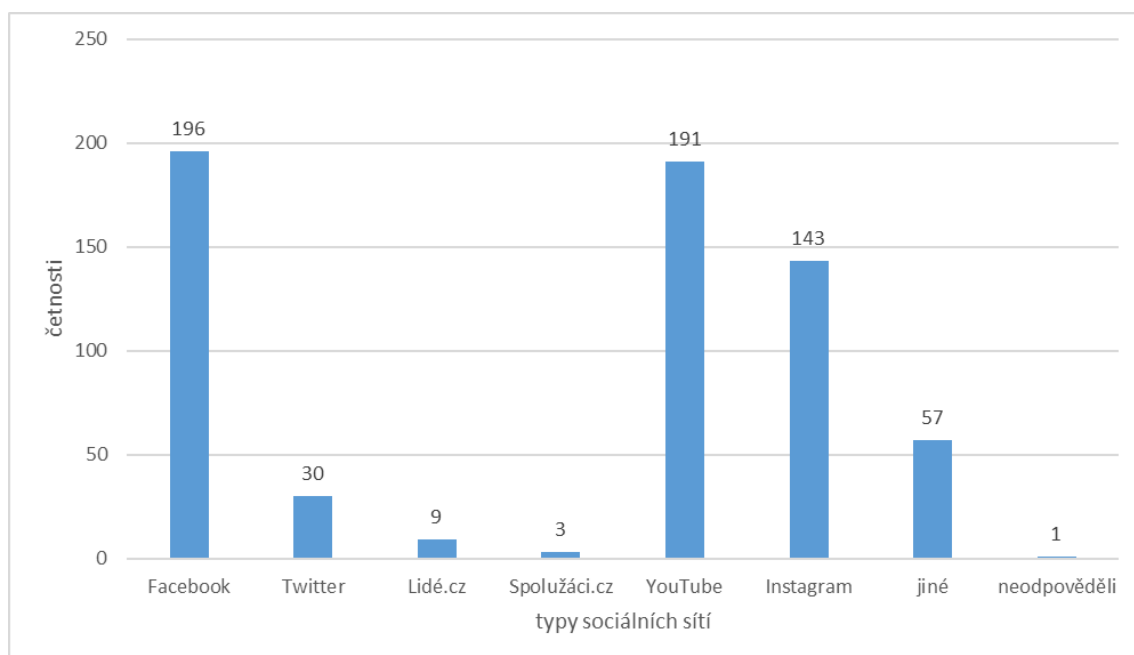
Tabulka 2: Užívání sociálních sítí dle pohlaví

Užíváš sociální sítě?	Četnosti	Procenta
ano	197	99,0%
ne	2	1,0%
Celkem	199	100,0%

Zdroj: *Vlastní výzkum*

Hypotéza: Ženy jsou častějšími uživatelkami sociálních sítí než muži. Užívání sociálních sítí v závislosti na pohlaví nelze hodnotit, protože není dostatek pozorování v kategorii "ne".

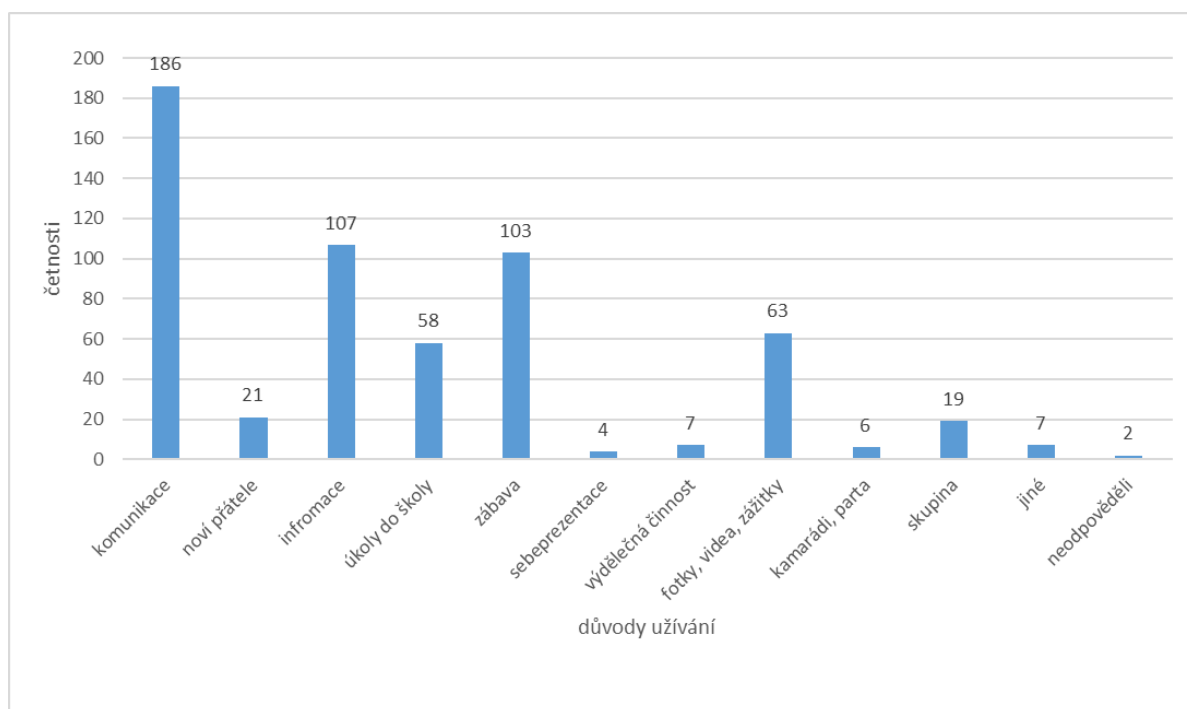
Graf 10: Typy užívaných sociálních sítí (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Graf 10 uvádí jaké sociální sítě respondenti využívají. Dotazovaní zde měli možnost vybrat více možností odpovědi. Z celkové četnosti odpovědí (630) respondenti uváděli, že nejčastěji používají Facebook – 99 % (196). Nejméně využívanou sociální sítí je Spolužáci.cz, kterou uvedlo 1,5 % (3) respondentů. 0,5 % (1) dotazovaných neodpovědělo a 2 respondenti sociální sítě neuvádějí.

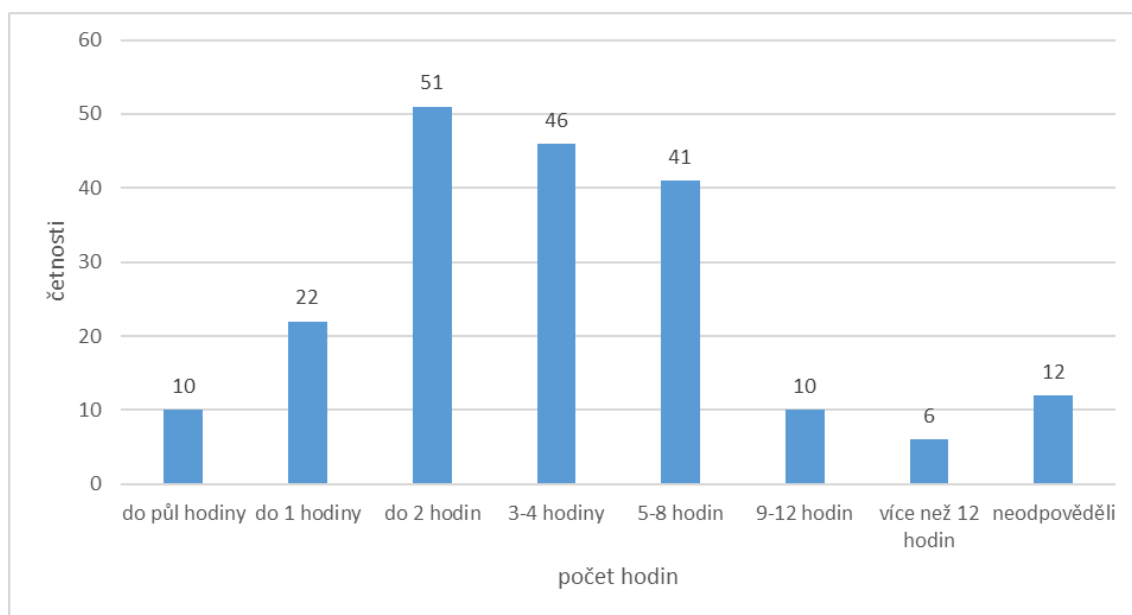
Graf 11: Důvody užívání sociálních sítí (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Z grafu 11 lze vyčíst z jakého důvodu respondenti sociální sítě využívají. Dotazovaní mohli vybrat z výčtu maximálně 3 odpovědi. Z celkové četnosti odpovědí (583) respondenti uvedli, že je využívají nejčastěji ke komunikaci s přáteli - 93,9 % (186). Nejméně dotazovaných – 2 % (4) je využívají k seberepresentaci, 1 % (2) dotazovaných neodpovědělo a 2 respondenti sociální sítě nevyužívají.

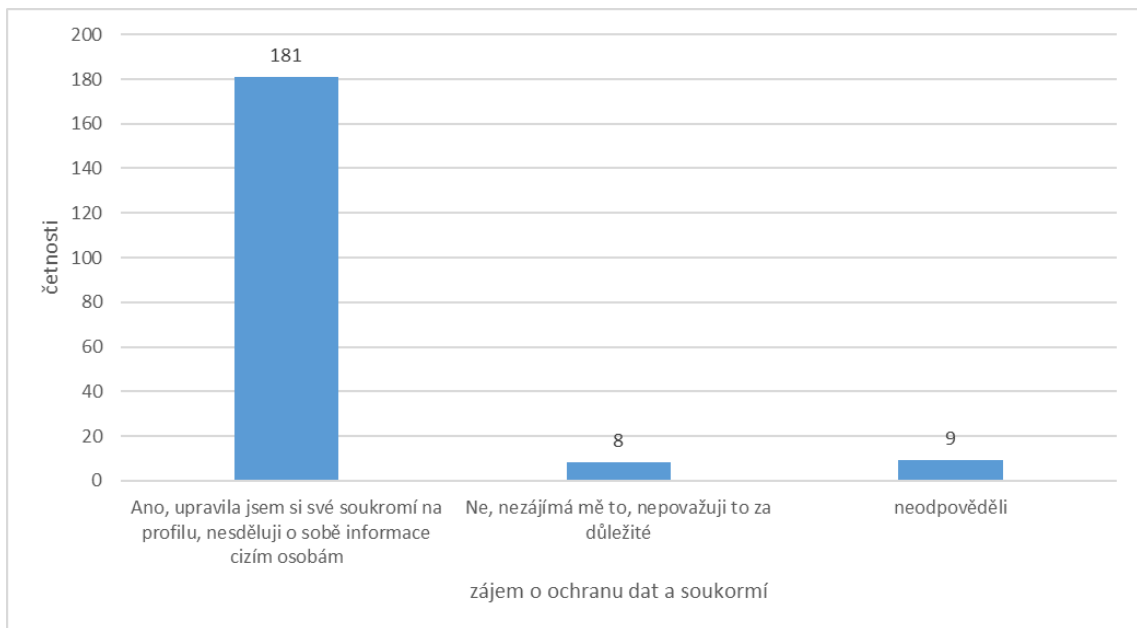
Graf 12: Denní trávení času na sociálních sítích (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Graf 12 znázorňuje počet hodin, které respondenti tráví denně na sociálních sítích. Z celkového množství 93,9 % (186) dotazovaných jich 25,8 % (51) tráví denně na sociálních sítích do 2 hodin. Nejméně dotazovaných – 3 % (6) tráví svůj čas na sociálních sítích více než 12 hodin. 6,1 % (12) respondentů na tuto otázku neodpovědělo a 2 sociální sítě nevyužívají.

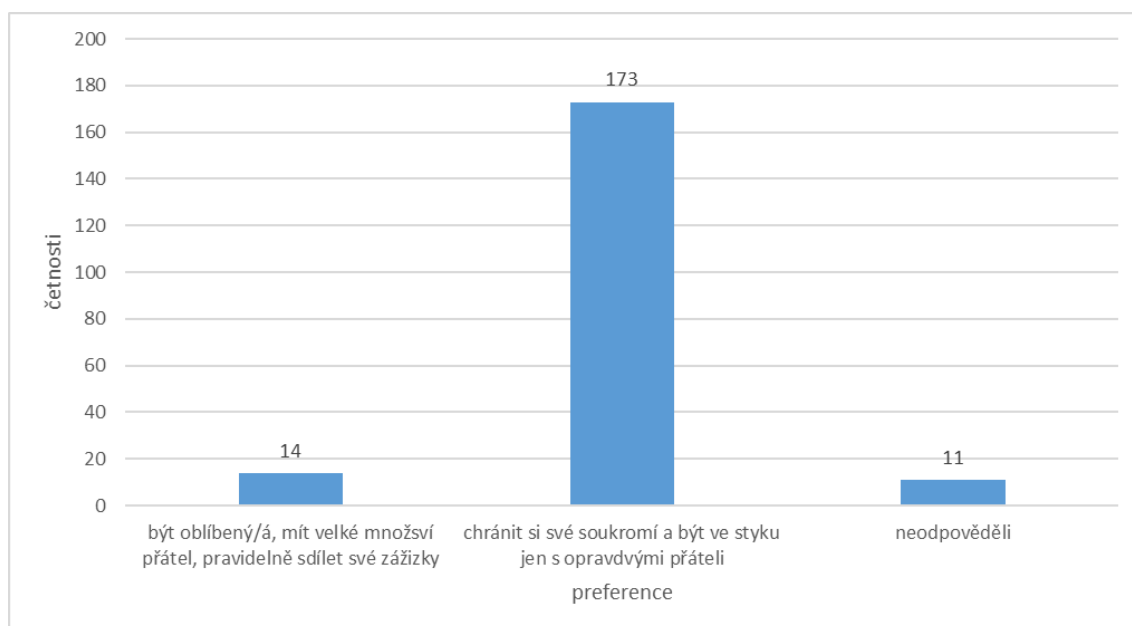
Graf 13: Zájem uživatelů o ochranu dat a soukromí na sociálních sítích (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Z grafu 13 lze vyčíst, jak respondenti vnímají potřebu ochrany svých dat a soukromí na sociálních sítích. Z celkového počtu 95,5 % (189) respondentů uvedlo 91,4 % (181), že se o svou ochranu zajímají, upravili si soukromí svého profilu a nesdělují své osobní informace cizím osobám, 4 % (8) respondentů se o svou ochranu nezajímá nebo to nepovažují za důležité. Celkem 4,5 % (9) dotazovaných na tuto otázku neodpovědělo a 2 respondenti sociální sítě nevyužívají.

Graf 14: Preference uživatelů na sociálních sítích (absolutní četnost)



Zdroj: *Vlastní výzkum*

Graf 14 uvádí jaké mají respondenti preference na sociálních sítích. Z celkového množství 94,4 % (187) respondentů jich 7,1 % (14) chce být oblíbenými a mít velké množství přátel a s nimi pravidelně sdílet své zážitky, 87,4 % (173) dotazovaných si chce chránit své soukromí a být v kontaktu jen s opravdovými přáteli. 5,5 % (11) respondentů na tuto otázku neodpovědělo a 2 sociální sítě nevyužívají.

Tabulka 3: Preference na sociálních sítích

Preference	Pozorované		Očekávané		Chí kvadrát test p
	Četnosti	Procenta	Četnosti	Procenta	
oblíbenost	14	7,5%	93,5	50%	<0,1%
ochrana	173	92,5%	93,5	50%	
Celkem	187	100,0%	187	100%	

Zdroj: *Vlastní výzkum*

Hypotéza: Uživatelé sociálních sítí preferují virtuální oblíbenost před zajištěním ochrany soukromí. Stanovaná nulová hypotéza H_0 : respondenti preferují stejně často oblíbenost i ochranu soukromí. Protože je dosažená hladina významnosti menší než 5% ($p < 0,1 \%$), zamítáme H_0 . Platí alternativní hypotéza - H_A : preference oblíbenosti a ochrany soukromí nejsou stejně časté => ochrana soukromí převažuje.

5 DISKUZE

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit silné a slabé stránky komunikace na sociálních sítích mezi adolescenty. Dále jsem chtěla zjistit, jaké jsou faktory, které vedou mladé lidi k používání těchto sociálních sítí a jak vnímají potřebu ochrany svého soukromí.

K výzkumu byl využit strukturovaný dotazník, který byl rozdělán mezi studenty středních škol – Střední zdravotnická škola Tábor a Střední průmyslová škola strojní a stavební Tábor. Z celkového počtu studentů bylo 50 % žen a 50 % mužů (graf 1), přičemž nejmladšímu bylo 15 let a nejstaršímu 23 let.

Obecně respondenti uváděli pozitiva sociálních sítí (graf 5) v tom, že jsou v kontaktu se svými přáteli (71,5 %), mohou prostřednictvím nich sdílet fotky a zážitky (15,5 %) a také to, že je to pro ně druh určité zábavy a zaplnění volného času (13 %). Jako silnou stránku komunikace na sociálních sítích (graf 7) považují mladiství to, že je bezplatná, a že přes ní lze rychle komunikovat s ostatními přáteli (46 %). Jako další výhody uváděli, že lze komunikovat s lidmi, kteří jsou v jiné zemi nebo někde daleko, případně s těmi, které dlouho neviděli (31 %) a to, že mohou snadno získávat informace do školy a komunikovat se svými spolužáky (3 %). To samé potvrzují i Černá a kolektiv (2013) dle popisu David-Ferdonové a Feldman-Herzové (2007), které uvádějí výhody informačních komunikačních technologií. Těmito výhodami jsou dle autorek již zmíněná komunikace s lidmi po celém světě, snadná dostupnost a určitý pocit bezpečí v tom, že jsou adolescenti v podstatě v neustálém kontaktu s jejich blízkými. Také Kopecký (2007) uvádí stejná pozitiva komunikace a přidává ještě, že může být zdrojem informací obecně a možnosti seznámit se s novými lidmi.

Jako negativní rysy (graf 6) vidí mladiství v užívání sociálních sítí vytrácení se osobního kontaktu. Myslí si, že v dnešní době lidé nebo jejich vrstevníci raději a snadněji sdělí druhému, co si myslí, co cítí právě skrze sociální sítě a chaty (16 %). Podobný názor uvádějí i Horská, Lásková a Ptáček (2010), kteří mluví o tzv. snížení schopnosti sociální interakce, ta může vést až k pocitu osamění, izolaci nebo dokonce depresi. Mnoho autorů uvádí až stádium závislosti, která se dnes může objevit. Například Burdová a Traxler (2014) uvádějí možná rizika spojená se závislostí na sociálních sítích, například ztráta osobních zájmů, ztráta přátel a sociálních kontaktů, zkreslené vnímání reality nebo zvýšená agresivita. Dalším velkým problémem, který mladiství vidí v užívání sociálních sítí

je šikanování, ponižování druhých (38,5 %) a také mnoho stráveného času na těchto sítích (21 %). V prostředí internetu se jedná o kyberšikanu. Tu Krejčí (2010) popisuje jako druh psychické šikany. Kohout (2016a) pak uvádí formy této šikany. Autor popisuje, že se může dít za pomoci rozesílání ponižujících a urážlivých zpráv e-mailem, přes SMS nebo chat, dále pořizováním fotek, videí a jejich následné publikace na internetu, a to s cílem poškodit oběť, jednou z vážnějších forem může být pak až krádež identity. Jako negativa komunikace (graf 8) respondenti shledávají možnost snadného zneužití, například ztrátu informací nebo osobních údajů (29,5 %). Také to, že si člověk nemůže být jistý, zda ten, se kterým právě komunikuje, je opravdu ten daný člověk, a ne někdo cizí (17,5 %). A jako častý problém uváděli rozdílné chování jedinců v reálném světě, a naopak v online světě (19,5 %). Uváděli například nadřazené chování lidí na internetu a psaní věcí, které by doopravdy do očí dotyčnému nikdy neřekli nebo naopak větší výřečnost než při opravdovém kontaktu. Rachna (In Hulanová, 2012) uvádí, že existuje tzv. transparentnost sociálních sítí, což znamená, že se informace ukládají v počítači uživatele, a tudíž bychom měli zvážit co, kam a komu píšeme, protože by to mohlo být zneužito. Mašáková, Lukášová, Pacák a Brandejsová (2012) se také zmiňují o oblasti zneužívání na sociálních sítích, kdy uvádějí za časté problémy krádež identity, obohacení nebo psychické násilí. I když se o druhém negativním rysu, tedy možnosti, že komunikujeme s někým jiným, než myslíme, odborní autoři tolik nezmiňují, tak myslím, že i ten může být častým jevem. Zejména pak úmyslným, kdy zde hraje velkou roli možnost anonymity.

V rámci dotazníku jsem měla položené dvě otázky na anonymitu. Konkrétně jak ji jednotliví adolescenti vnímají a poté k čemu ji využívají. Z výsledků vyplývá, že anonymita je v kategoriích spíše pozitivní a pozitivní vnímána 61,3 % respondenty, v kategoriích spíše negativní a negativní byla označena 38,7 % respondenty (graf 3). K této otázce byla dána hypotéza (tab. 1). Byla stanovena nulová hypotéza ve znění: Anonymita je vnímána stejně pozitivně jako negativně. A protože je dosažena hladina významnosti menší než 5 % ($p=0,1\%$), byla zamítnuta nulová hypotéza, a tedy potvrzena alternativní hypotéza, kdy platí, že anonymita není vnímána stejně často pozitivně i negativně, pozitivní vnímání převažuje. Nejvíce respondenti využívají anonymitu (graf 4) k zábavě a hraní her (61 %). Tedy k vytváření herních účtů, sledování videí a prohlížení různých stránek. Druhým nejzastoupenějším využitím bylo k hodnocení služeb (54 %), myšleno v podobě ohodnocení nákupu, spokojenosti s určitou stránkou nebo službou. Další využití bylo uvedeno ke komunikaci (26,5 %) a hned následovaly dva podobné důvody, a to k otevřenějšímu jednání (23 %) a ke kontaktu s ostatními (18,5 %). Dle mého názoru je

z těchto důvodů anonymita využívána nejvíce právě k otevřenějšímu jednání, kdy se můžeme odkázat na jedno z již zmíněných negativ, kdy si uživatelé pomocí sociálních sítí napíší více věcí a otevřeněji, než by si dokázali říct osobně. Stejně tak to vidím i se sdělováním citů a pocitů. Stejný počet, tedy 5 % respondentů odpovědělo, že využívá anonymitu k nadávání a k vydáváním se za někoho jiného. Nejméně (2 %) odpovědělo, že ji využívá k zastrašování nebo šikanování druhých. Nevím, zdali na tuto poslední možnost respondenti odpověděli jen z určité recese, nebo po pravdě, ale jestli to mysleli vážně, přijde mi k zamyšlení, že se k takovýmto věcem přiznají a mohlo by se to považovat za určitou sociální patologii.

V další části dotazníku jsem se zaměřila na to, zdali respondenti vůbec sami sociální sítě využívají, a pokud ano tak jaké. Z celkového počtu dotázaných, tedy 200 respondentů jich sociální sítě využívá 197 (98,5 %), 2 (1 %) je nepoužívají nebo je přestali využívat, 1 (0,5 %) respondent mi na tuto otázku neopověděl (graf 9). Zde byla stanovena hypotéza, zdali jsou ženy častějšími uživatelkami sociálních sítí než muži. Tuto hypotézu nelze v závislosti na pohlaví hodnotit, protože není dostatek pozorování v kategorii „nepoužívám sociální sítě“ (tab. 2). Šmahaj (2014) dle Sulera uvádí, že jeden z aspektů používání internetu je rovnost statusu, kdy v online prostředí mizí rozdíly věku, pohlaví, náboženství nebo rasy. Tato myšlenka je dle mého názoru jedním z hlavních důvodů využívání sociálních sítí. Nemusí to být takto vždy, ale přeci jenom se zde člověk může schovat za vymyšlenou identitu, a tak lépe komunikovat a navazovat nového vztahy a podobně. Co se týká jednotlivých druhů sociálních sítí (viz. graf 10), nejvíce mladiství dle mého výzkumu využívají Facebook (99 %). Což je nejrozšířenější sociální síť po celém světě. Dle výzkumu Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (2015) má 81 % českých dětí svůj účet na Facebooku a tráví na něm více než hodinu denně. Druhou nejčastější sítí je YouTube (96,5 %). Voců (2011) v souvislosti s touto sociální sítí zmiňuje tzv. youtubery, což jsou lidé, kteří sdílejí pravidelně videa s různou tematikou a když mají velkou sledovanost, mohou pomocí toho i vydělávat. Myslím, že právě tento fenomén je největším důvodem návštěvnosti této sítě mezi mladistvými. Dívky si zde mohou najít tipy ohledně módy, líčení a kluci zase videa o různých počítačových hrách. Třetí nejužívanější sítí je Instagram (72,2 %), kde uživatelé sdílejí své fotky a videa. Dále respondenti využili možnost jiné (28,8 %). Zde mě velmi zaujalo, že mnoho jich napsalo, že užívá Snapchat. Což je v podstatě aplikace, přes kterou uživatelé mohou posílat fotografie nebo videa, ale příjemci se zobrazí jen po určitý čas, který odesílatel nastaví. Rizikem zde může být přijetí

fotografie s nějakým nechtěným, nevhodným obsahem. Jako další sociální sítě respondenti využili Twitter (15,2 %), Lidé.cz (4,5%) a Spolužáci.cz (1,5 %). Také Halíková (2016) popisuje sociální sítě jako služby, kde panuje určitá soudržnost mezi jejími uživateli. Autorka zmiňuje, že lidé zde na sebe vzájemně působí, vytvářejí si profily a sdílejí zde různé informace a navazují vztahy s ostatními.

Také jsem chtěla zjistit kolik času denně tráví mladiství na sociálních sítích (graf 12). Nejčastější odpovědí (25,8 %) bylo do 2 hodin a hned následně 3-4 hodiny denně (23,2 %). 20,7 % mladistvých tráví na internetu 5-8 hodin, 11,1 % do 1 hodiny, 5,1 % 9-12 hodin a stejné množství jen do hodiny a půl. Více než 12 hodin je připojeno na sociálních sítích 3 % uživatelů. Zheng a Lee (2012) uvádí důvod proč jsou lidé tolik hodin denně připojeni na sociálních sítích a na internetu. Autoři zmiňují, že je to z důvodu moderních informačních technologií, lidé používají chytré telefony, tablety, a tak mohou být připojeni defacto 24 hodin. Dle nich člověk může právě díky tomuto kontrolovat co se děje, komunikovat s lidmi a získávat informace, což může mít i negativní důsledky. S tímto názorem naprosto souhlasím. Díky moderním technologiím může být neustále online. A to má své výhody i nevýhody.

Další otázkou v mém dotazníku bylo, z jakého důvodu respondenti uvedené sociální sítě používají (graf 11). Nejvíce jsou tyto sítě používány ke komunikaci s druhými lidmi, s přáteli (93,9 %). Následuje využití k získávání informací (54 %) a k zábavě (52 %) nebo by se také dalo říci k vyplnění volného času. Často zastoupená byla i odpověď využití ke sdílení fotek, videí či zážitků mezi uživateli (31,8 %). Dnes tyto sociální sítě využívá i mnoho známých osobností, cestovatelů a podobně, ke sdílení fotek, zážitků ze svých cest nebo koncertů, a tím se snaží být blíže ke svým fanouškům a komunikovat s nimi. Dalšími důvody, které respondenti uvedli jsou ke zpracování úkolů do školy (29,3 %), hledání nových přátel (10,6 %) nebo členství v nějaké skupině (9,6 %), a to buď zájmové nebo nějaké tematické. 3,5 % respondentů uvedlo, že jej využívá jako výdělečnou činnost nebo ke své práci, stejné množství poté uvedlo odpověď jiné, kde zmiňovali například polemizování, diskuze na určité téma nebo právě jako pracovní pomůcku. 3 % respondentů je využívá kvůli svým kamarádům nebo z důvodu toho, aby zapadli to určité party, sociální skupiny a 2 % naopak ke své sebe prezentaci. To samé uvádí i Šmahel (2014), který popisuje využití sociálních sítích a internetu právě k sebe prezentaci jejich uživatelů, ke komunikaci s přáteli pomocí chatu, k vytváření různých skupin, které mají společné zájmy nebo také využití v podobě sdílení fotek mezi s sebou a možnost okomentovat si je navzájem. Další využití popisuje Hulanová (2012), která uvádí

například využití k získávání informací, materiálů do školy, například v podobě referátů nebo online kurzů. Dle ní jej nejčastěji uživatelé užívají pro zábavu, k trávení volného času, kdy jsou zde nejzastoupenější různé počítačové hry a také poznamenává to, že přes sociální sítě lze snadno komunikuje s lidmi z celého světa. Myslím, že sociální sítě dnes velmi usnadňují komunikaci. Sama je například využívám ke kontaktu se skupinou spolužáků, kdy si navzájem radíme, sdílíme různé materiály a můžeme se zde domluvit na určitých věcech. Nebo v partě kamarádů, kdy se nemusíme obepisovat navzájem, ale vytvoříme hromadnou konverzaci, a tak se snáze domluvíme najednou.

Dvě z předposledních otázek byly, zdali se respondenti zajímají o ochranu svých dat a soukromí na sociálních sítí (graf 13) a také to co na sociálních sítí upřednostňují – jestli být spíše oblíbený anebo si chránit své soukromí (graf 14). Celkem 91,4 % respondentů odpovědělo, že si upravilo, kdo všechno může sledovat jejich profil a příspěvky a také to, že nesdělují své osobní informace cizím osobám. Naopak 4 % respondentů toto nepovažují za důležité a nezajímá je ochrana svých dat. K této otázce se vztahuje hypotéza č. 2 (tab. 3) ve znění: Uživatelé sociálních sítí preferují virtuální oblíbenost před zajištěním ochrany soukromí. Byla stanovena nulová hypotéza, která uvádí, že respondenti preferují stejně často oblíbenost i ochranu soukromí. Tato nulová hypotéza je zamítnuta z důvodu toho, že je dosažená hladina významnosti menší než 5 % ($p < 0,1\%$), platí tedy alternativní hypotéza - preference oblíbenosti a ochrany soukromí nejsou stejně časté, ochrana soukromí převažuje. Karásková – Ulbertová (2012) uvádí pravidla pro ochranu svého soukromí. Autorka zmiňuje například to, že by děti a mladiství neměli posílat cizím osobám své osobní údaje, fotky, adresu nebo telefonní číslo, také by nikomu neměli sdělovat své přihlašovací údaje a hesla. Také z preferencí převládá odpověď chránit si své soukromí a být v kontaktu jen s opravdovými přáteli, kterou zvolilo 87,4 % respondentů. Odpověď být oblíbený/á, mít velké množství přátel a s nimi pravidelně sdílet své zážitky uvedlo jen 7,1 % dotazovaných. Například Sobotková, Nielsen a kolektiv (2014) uvádí, že adolescent je během svého vývoje ovlivňován svým okolím a vztahy – s rodinou, s partnery nebo s přáteli. Orel, Obereinger a Mentel (2016) také tvrdí, že pro adolescenta je důležité někam patřit, být členem nějaké skupiny. Dále uvádí, že to může být i riziko, například v podobě zapojení do nějaké komunity nebo náboženské sekty.

Poslední otázka v mém dotazníku byla pro respondenty, kteří odpověděli, že sociální sítě nevyužívají. Celkem nepoužívají sociální sítě 2 respondenti a jako důvod uvedli to, že nechtějí být využíváni a chtějí žít naplno. V dnešní době je myslím minimum lidí, kteří

by sociální sítě nevyužívali. Dle mého názoru je to i dobou a společností, která nás do toho, ačkoliv i nevědomky postrkává, směřuje.

Závěrem lze říci, že většina mladistvých používá sociální sítě a jako jejich silnou stránku vidí to, že mohou být v kontaktu a komunikovat s přáteli. Naopak jako slabou stránku vidí snadné zneužití, šikanu až kyberšikanu. Ve většině případů tyto sociální sítě využívají právě z důvodu komunikace s přáteli, dále pro získávání informací anebo také pro zábavu či vyplnění volného času. Co se týká ochrany soukromí a dat, většina dotazovaných upřednostňuje ochranu svého soukromí a nesdělují o sobě své osobní a citlivé údaje. Také v okruhu svých online přátel mají většinou jen opravdové přátele. Převažuje také pozitivní vnímání anonymity.

6 ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce je zjistit silné a slabé stránky komunikace na sociálních sítích z pohledu jejich uživatelů. K tomuto cíli byla stanovena hypotéza, která zjišťuje, jestli je anonymita jejími uživateli vnímána spíše pozitivně nebo negativně. Dále byly stanoveny dva dílčí cíle. První dílčí cíl mapuje faktory, které ovlivňují užívání sociálních sítí. Hypotézou k tomuto cíli chci zjistit, zdali jsou častějšími uživatelkami sociálních sítí ženy než muži. Druhý dílčí cíl se snaží zjistit, jak uživatelé sociálních sítí vnímají potřebu ochrany svého soukromí. V souvislosti s daným cílem byla koncipována hypotéza ve znění: Uživatelé sociálních sítí preferují virtuální oblíbenost před zajištěním ochrany soukromí.

V teoretické části práce jsem definovala sociální sítě, popsala jejich historii, funkce a jednotlivé typy. Dále jsem se zaměřila na samotnou komunikaci, kdy jsem hledala její pozitiva i negativa. Se sociálními sítěmi jsou spojené i rizika, která v teoretické části také popisují spolu s preventivními programy a ochranou osobních dat. Na závěr této části jsem definovala vývojové období adolescence.

Druhá část práce je zaměřená na zjišťování výsledků výzkumu. K jejich zjištění byla použita metoda kvantitativního výzkumu. Sběr dat byl uskutečněn metodou dotazování, formou dotazníků. Dotazník se skládá z 15 otázek, ty jsou buď uzavřené nebo otevřené. Výběrový soubor tvořili studenti středních škol, konkrétněji Střední zdravotnické školy v Táboře a Střední průmyslové školy strojní a stavební v Táboře. Celý soubor čítal 200 respondentů, mezi které byl dotazník rozdán. Výsledky byly poté zpracovány v programu MS Excel a přeneseny v podobě grafů. Hypotézy byly statisticky vyhodnoceny pomocí chí-kvadrát testu. Otázky byly zaměřeny na oblast anonymity, pohledu dotazovaných na klady a zápory sociálních sítí a na samotné používání těchto sítí. Okruh otázek se také týkal potřeby ochrany soukromí. Konečné výsledky ukazují, že většina mladistvých sociální sítě využívá a tráví na nich v průměru čtyři hodiny denně. Užívání se dle věkových kategorií nijak neliší, nejmladšímu respondentovi bylo 15 let a nejstaršímu 23 let. Nejvíce používanou sociální sítí je Facebook. Mladiství tyto sítě používají nejčastěji ke komunikaci se svými přáteli a pro získávání nových informací. Jako jejich pozitivum a pozitivum komunikace vidí kontakt s přáteli, zábavu, sdílení zážitků a fotek, oceňují zde rychlost komunikace, a to že je téměř bezplatná. Za negativum považují to, že se snadno vytrácí osobní kontakt, může být snadno zneužitelná a tráví se na nich velké

množství času. Za velký problém považují také šikanu a kyberšikanu. Dle testování hypotéz vychází, že respondenti vnímají anonymitu spíše pozitivně než negativně a většina respondentů si raději chrání své soukromí a nesdělují cizím lidem své osobní data. Obě hypotézy byly tedy potvrzeny. Tvrzení, že častějšími uživateli sociálních sítí jsou ženy, nemohlo být potvrzeno z důvodu nedostatku respondentů, kteří sociální sítě nepoužívají.

Výsledky bakalářské práce by mohly být použity jako studijní podklad nebo při práci s mladistvými, například v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež. Zde by mohly být využity pro prevenci rizikového chování na sociálních sítích.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. BLAŽEK, Z., 2015. *Vznik a historie Facebooku: „Facebooks“*. [online]. Zdeněk Blažek [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <http://www.zdenekblazek.cz/vznik-a-historie-facebooku/>
2. BLINKA, L., 2014. Nadměrné užívání internetu a závislost na internetu. In: Ševčíková, A. a kol., *Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada. 38 s. ISBN 978-80-247-5010-1.
3. BORNOVÁ, L., 2011. *Úvod do sociálních sítí: Stručná historie sociálních sítí*. [online]. IBM developerworks.com [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: https://www.ibm.com/developerworks/community/wikis/home?lang=en#!/wiki/W2e553718f13_4825_b4e6_343b81350b95/page/%C3%9Avod%20do%20soci%C3%A1ln%C3%ADch%20s%C3%ADt%C3%AD
4. BURDOVÁ, E., TRAXLER, J., 2014. *Bezpečně na internetu*. Praha: Středočeský kraj ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje. 44 s. ISBN 978-80-904864-9-2.
5. CARR-GREGG, M., 2011. *Psychické problémy v dospívání*. Praha: Portál. 144 s. ISBN 978-80-262-0062-8.
6. CENTRUM PREVENCE RIZIKOVÉ VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE PEDAGOGICKÉ FAKULTY UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI, 2015. *Výzkum České děti a Facebook 2015*. [online]. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>
7. ČERNÁ, A., DĚDKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, H., ŠEVČÍKOVÁ, A., ŠMAHEL, D., 2013. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada. 152 s. ISBN 978-80-247-4577-0.

8. DISMAN, M., 2011. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. 374 s. ISBN 978-80-246-1966-8.
9. ECKERTO VÁ, L., DOČEKAL, D., 2013. *Bezpečnost dětí na internetu: Rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Albatros. 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5.
10. FACEBOOK, 2016. *Facebook: Informace*. [online]. Facebook.com [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: https://www.facebook.com/pg/facebook/about/?ref=page_internal
11. FURHT, B., 2010. *Handbook of Social Network Technologies and Applications*. New York: Springer Science & Business Media. 716 s. ISBN 978-1-4419-7142-5.
12. HALÍKOVÁ, P., 2016. *Typy a druhy sociálních sítí, na kterých jsou uživatelé všudypřítomní*. [online]. Praha: Petra Halíková [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <http://www.petrahalikova.com/2016/08/06/typy-druhy-socialnich-siti/toto>
13. HOLEČEK, J., 2015. *Fenomén Youtuberů: Mocný marketingový nástroj současnosti*. [online]. Marketup.cz [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <http://www.marketup.cz/cs/blog/fenomen-youtuberu-mocny-online-marketingovy-nastroj-soucasnosti>
14. HORSKÁ, B., LÁSKOVÁ, A., PTÁČEK, L., 2010. *Internet jako cesta pomoci: internetové poradenství pro pomáhající profese*. Praha: Sociologické nakladatelství. 197 s. ISBN 978-80-7419-034-6.
15. HULANOVÁ, L., 2012. *Internetová kriminalita páchaná na dětech*. Praha: Triton. 217 s. ISBN 978-80-7387-545-9.
16. JURÁŠKOVÁ, O., HORŇÁK, P., 2012. *Velká slovník marketingové komunikace*. Praha: Grada Publishing. 272 s. ISBN 978-80-247-4354-7.
17. KARÁSKOVÁ ULBERTOVÁ, Z., 2012. Rodič, vychovatel a dítě na internetu. In: Kořínková, K. et al., *Sborník studií: děti a online rizika*. Praha: Sdružení Linka Bezpečí, s. 59-62. ISBN 978-80-904920-2-8.

18. KIM, E., LEE, JA., SUNG, Y., CHOI, S.M., 2016. Predicting selfie-posting behavior on social networking sites: An extension of theory of planned behavior. *Computers in Human Behavior*. 62(1), 116-123, doi: 10.1016/j.chb.2016.03.078.
19. KOHOUT, R., 2016a. Kyberšikana. In: Kohout, R., a Karchňák, R., *Bezpečnost v online prostředí*. Karlovy Vary: Biblio Karlovy Vary. s. 46–8. ISBN 978-80-260-9543-9.
20. KOHOUT, R., 2016b. Sociální sítě. In: Kohout, R., a Karchňák, R., *Bezpečnost v online prostředí*. Karlovy Vary: Biblio Karlovy Vary. s. 40. ISBN 978-80-260-9543-9.
21. KOPECKÝ, K. a kol., 2015. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 170 s. ISBN 978-80-244-4868-8.
22. KOPECKÝ, K., 2007. *Moderní trendy v elektronické komunikaci*. Olomouc: Hanex. 100 s. ISBN 978-80-85783-78-0.
23. KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V., 2010. *Rizika virtuální komunikace: příručka pro učitele a rodiče*. Olomouc: Net university, 34 s. ISBN 978-80-254-7866-0.
24. KOZEL, R. a kol., 2006. *Moderní marketingový výzkum*. Praha: Grada Publishing. 280 s. ISBN 80-247-0966-X.
25. KOŽÍŠEK, M., PÍSECKÝ, V., 2016a. *Bezpečně na internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada. 176 s. ISBN 978-80-247-5595-3.
26. KOŽÍŠEK, M., PÍSECKÝ, V., 2016b. *Bezpečně na internetu: průvodce chováním ve světě online: Sociální sítě*. Praha: Grada. s. 24. ISBN 978-80-247-5595-3.
27. KRČMÁŘOVÁ, B., 2012. Vliv internetu na formování a vývoj osobnosti. In: Kořínková, K. et al., *Sborník studií: děti a online rizika*. Praha: Sdružení Linka Bezpečí, s. 79. ISBN 978-80-904920-2-8.

28. KREJČÍ, V., 2010. *Kyberšikana: kybernetická šikana*. Olomouc. 72 s. ISBN 978-80-254-7791-5.
29. LEE, M.K.O., ZHENG, X.B., 2016. Excessive use of mobile social networking sites: Negative consequences on individuals. *Computers in Human Behavior*. 65(1), 65-76, doi: 10.1016/j.chb.2016.08.011.
30. LIU, D., BAUMEISTER, R.F., 2016. Social networking online and personality of self-worth: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*. 64(1), 79-89, doi: 10.1016/j.jrp.2016.06.024.
31. MACEK, P., LACINOVÁ, L., 2006. *Vztahy v dospívání*. Brno: Barrister a Principal. 200 s. ISBN 80-7364-034-1.
32. MACHÁČKOVÁ, H., 2014. Online komunity: v čem představují rizika pro dospívající?. In: Ševčíková, A. a kol., *Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada. s. 143-157. ISBN 978-80-247-5010-1.
33. MAŠKOVÁ, A., LUKÁŠOVÁ, K., PACÁK, R., BRANDEJSOVÁ, J., 2012. *Ochrana osobních údajů a osobnosti: metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. [online]. Národní centrum bezpečnějšího internetu [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy>
34. MCCARTHY, L., WELDON-SIVIY, D., 2013. *Bud' pánem svého prostoru: Jak sebe a své věci chránit, když jste online*. Praha: CZ.NIC. 316 s. ISBN 978-80-904248-6-9.
35. NOVÝ, I., SURYNEK, A. a kol., 2006. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. Praha: Garad Publishng. 288 s. ISBN 80-247-1705-0.
36. OREL, M., OBEREIGNERŮ, R., MENDEL, A., 2016. *Vybrané aspekty sebepojetí dětí a adolescentů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 204 s. ISBN 978-80-244-4991-3.

37. PERIN, M.T., MIERNICKI, M.E., TELZER, E.H., 2016. Letting the good times roll: adolescence as a period of reduced inhibition to appetitive social cues. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*. 11(11), 1762-1771, doi: 10.1093/scan/nsw096.
38. REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
39. SEZNAM.CZ, © 1996–2016. *Lidé.cz*. [online]. Seznam.cz [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <https://onas.seznam.cz/cz/lide-cz.html>
40. SEZNAM.CZ, © 1996–2016. *Spolužáci.cz*. [online]. Seznam.cz [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <https://onas.seznam.cz/cz/spoluzaci-cz.html>
41. SLAVÍK, M. a kolektiv, 2012. *Vysokoškolská pedagogika: Pro odborné vzdělávání*. Praha: Grada. 256 s. ISBN 978-80-247-4054-6.
42. SOBOTKOVÁ NIELSEN, V. a kol., 2014. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada. 152 s. ISBN 978-80-247-4042-3.
43. SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPAROVÁ, E., 2001. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management Press. 164 s. ISBN 80-7261-038-4.
44. ŠMAHAJ, J., 2014. *Kyberšikana jako společenský problém*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 232 s. ISBN: 978-80-244-4227-3.
45. ŠMAHEL, D., 2014. Děti na internetu. In: Ševčíková, A. a kol., *Děti a dospívající online: Vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada. s. 23. ISBN 978-80-247-5010-1.
46. VÁGNEROVÁ, M., 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

47. VAŠUTOVÁ, M., PANÁČEK, M. a kol., 2013. *Mezi dětstvím a dospělostí: Vybrané kapitoly z psychologie adolescence*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě. 138 s. ISBN 978-80-7464-125-1.
48. VOCŮ, O., 2011. *Když se řekne YouTube...*. [online]. Ikaros.cz [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <https://ikaros.cz/kdyz-se-rekne-youtube>
49. WARCHAR, P., 2015. *Jak vznikl instagram? Od nuly až k Facebooku*. [online]. Instagram.cz [cit. 2017-02-04]. Dostupné z: <http://www.instagram.cz/jak-vznikl-instagram-od-nuly-az-k-facebooku/362>
50. YU, S., WU, AMS., PESIGAN, IJA., 2016. Cognitive and Psychosocial Health Risk Factors of Social Networking Addiction. *International Journal of Mental Health and Addiction*. 14(4), 550-564, doi: 10.1007/s11469-015-9612-8.

8 PŘÍLOHY

Příloha 1

Dotazník

Příloha 1

Dobrý den,

Jmenuji se Barbora Pěkníková a jsem studentkou Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, obor Rehabilitační - psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory. Chtěla bych Vás touto cestou poprosit o vyplnění dotazníku, který bude sloužit ke zpracování mé bakalářské práce na téma: Sociální síť jako součást života mladé generace. Dotazník je anonymní a veškerá data budou použita pouze pro účely mé bakalářské práce.

Pokud nebude uvedeno jinak, zaškrtni u otázek jednu odpověď. Vyplnění dotazníku ti zabere 5 minut. Předem děkuji za Tvůj čas!

1) Jsi:

- muž
- žena

2) Kolik ti je let? (napiš)

3) Anonymitu na sociálních sítích vnímáš jako?

- pozitivní
- spíše pozitivní
- spíše negativní
- negativní

4) Anonymitu využíváš spíše: (vyber max. 3 odpovědi)

- Ke komunikaci
- Ke kontaktu s ostatními
- K zastrašování a šikanování druhých
- K vydávání se za někoho, kým nejsem
- K otevřenějšímu jednání
- K zábavě, hraní her
- K nadávání druhým, nadávání na určité věci, témata

- K hodnocení služeb

5) Má užívání sociálních sítí dle tebe nějaká pozitiva? (pokud ano, zkus napsat alespoň 3)

6) Má užívání sociálních sítí dle tebe nějaká negativa? (pokud ano, zkus napsat alespoň 3)

7) Má komunikace na sociálních sítích dle tebe nějaká pozitiva? (pokud ano, zkus napsat alespoň 3)

8) Má komunikace na sociálních sítích dle tebe nějaká negativa? (pokud ano, zkus napsat alespoň 3)

9) Používáš sociální sítě?

- Ano
- Ne (přejdi na otázku č. 15)

10) Jaké všechny sociální sítě si za poslední rok využil/a?

- Facebook
- Twitter
- Lidé.cz
- Spolužáci.cz
- YouTube
- Instagram
- Jiné, jaké? (napíš)

11) Z jakého důvodu tyto sítě navštěvuješ? (vyber max. 3)

- Komunikace s přáteli
- Hledání nových přátel
- Získávání informací
- Ke zpracování úkolů, prací do školy
- Pro zábavu
- K sebe prezentaci
- Jako výdělečnou činnost
- Ke sdílení fotek, videí, zážitků
- Kvůli kamarádům, abych zapadl/a do party
- Z důvodu členství v zájmové či jiné skupině
- Jiné, jaké? (napíš)

12) Kolik času trávíš denně na sociálních sítích? (napíš)

13) Zajímáš se o ochranu svých dat a soukromí na sociálních sítích?

- Ano, upravila jsem si, kdo všechno může sledovat můj profil a příspěvky, nesdělují o sobě informace cizím osobám
- Ne, nezajímá mě to, nepovažuji to za důležité

14) Co na sociálních sítích upřednostňuješ?

- být oblíbený/á, mít velké množství přátel, pravidelně sdílet své zážitky
- chránit si své soukromí a být ve styku jen s opravdovými přáteli

15) Pokud si na otázku č. 9 odpověděl „sociální sítě nevyužívám“, napiš, z jakého důvodu je nevyužíváš:

Děkuji za vyplnění dotazníku a za Tvůj čas! Pokud tě zajímají výsledky, napiš na peknicba@gmail.com, ráda výsledky výzkumu poskytnu.